

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Kokemuksia syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille suunnatusta neulekahvilatoiminnasta

Holopainen, Meeri

2017 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Kokemuksia syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille suunnatusta neulekahvilatoiminnasta

Meeri Holopainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu 2017

Meeri Holopainen

**Kokemuksia syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille suunnatusta
neulekahvilatoiminnasta**

Vuosi 2017 Sivumäärä 47

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa lankakäsityön merkityksistä ja hyvinvointivaikutuksista sekä soveltuvuudesta syrjäytymisvaarassa olevien 18-30-vuotiaiden nuorten aikuisten yhteisöllisyyden edistämiseen. Lisäksi selvitettiin kohderyhmän odotuksia, toiveita ja kokemuksia toiminnan suhteen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella kohderyhmän omakohtaisia merkityksiä ja kokemuksia käsitöiden mahdollisista hyvinvointivaikutuksista. Opinnäytetyön työelämäkumppanina toimi sosiaali-, nuoriso- ja kulttuurialan yhdistys Kohtaus ry. Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena järjestettiin neulekahvilailtoja osana yhdistyksen syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille suunnattua toimintaa. Neulekahvilassa voi tehdä omaa käsityötä, osallistua yhteisen neuletyön tekemiseen tai opetella uusia käsityötekniikoita yhdessä muiden kanssa.

Opinnäytetyön tietoperustassa avataan hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden käsitteitä, nuorten aikuisten syrjäytymistä sekä käsityön merkityksiä ja hyvinvointivaikutuksia. Opinnäytetyön aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla yksilöhaastatteluilla ja havainnoimalla ja analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tuloksissa erottui neljä pääluokkaa, jotka kuvasivat neulekahvilatoimintaa ja siihen osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä. Luokat olivat: toimintaan osallistumista rajoittavat ja edistävät tekijät, ohjaajan toiminta, vuorovaikutuksen rakentumiseen vaikuttavat tekijät sekä käsityön merkitykset ja vaikutukset. Toimintaan osallistumista toisaalta tukivat ja toisaalta rajoittivat osallistujien persoonallisuuden piirteet ja aiemmat kokemukset. Ohjaajan toiminnassa tärkeää oli osallistujien yksilöllinen huomiointi, rauhallisuus ja kannustava motivointi. Ohjaamiseen kuului taidollista ja sosiaalista tukemista. Vuorovaikutus rakentui toiminnan avulla, ilmapiirillä ja tilallisilla ratkaisuilla oli myös merkitystä. Käsitöiden tekeminen tuki vuorovaikutusta kävijöiden välillä. Käsityöllä koettiin olevan rauhoittavia vaikutuksia ja muun muassa sosiaalisia ja käytännöllisiä merkityksiä. Erityisesti korostuivat sosiaaliset merkitykset ja omaan itseen liittyvät positiiviset vaikutukset, kuten uuden oppiminen ja uskaltaminen.

Tulokset tuottavat uutta tietoa käsityömenetelmien hyödyntämisestä sosiaalialalla, erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten toiminnassa. Tulokset kuvaavat yksilöllisesti tuetun yhteisöllisyyden elementtejä ja ovat hyödynnettävissä myös muun Kohtaus ry:n toiminnan suunnittelussa. Käsityön avulla voidaan luoda edellytyksiä vuorovaikutukseen ja innostumiseen ja näin tukea syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten elämänhallintaa ja hyvinvointia.

Asiasanat: nuoret aikuiset, käsityö, hyvinvointi, yhteisöllisyys, toiminnalliset menetelmät

Sisällys

1	Johdanto.....	6
	1.1 Aiheen valinta	7
2	Kohtaus ry	8
3	Nuorten aikuisten syrjäytyminen.....	10
4	Käsityö	11
	4.1 Käsityö sosiaaalialalla.....	12
	4.2 Käsityöt ja hyvinvointi	12
5	Yhteisöllisyys.....	13
6	Neulekahvilatoiminnan kuvaus	15
7	Opinnäytetyön prosessi ja toteutus.....	17
	7.1 Aineiston kerääminen	19
	7.2 Aineiston analyysi	21
8	Tulokset.....	22
	8.1 Tunnelmaan ja vuorovaikutukseen liittyvät tekijät	22
	8.2 Ohjaamiseen liittyvät tekijät	23
	8.3 Käsityön merkitykset ja vaikutukset	25
	8.4 Toimintaan osallistumista tukevat ja rajoittavat tekijät	27
	8.5 Yhteenveto	28
9	Luotettavuus ja eettisyys.....	30
10	Arviointi ja pohdinta	32
11	Lähteet.....	35
12	Liitteet	37

1 Johdanto

Nuorten syrjäytyminen ja sen ennaltaehkäisy on puhuttanut viime vuosina. Keskustelua on herättänyt esimerkiksi OECD:n raportti, jonka mukaan melkein viidesosa suomalaisista 20-24 -vuotiaista on työn ja koulutuksen ulkopuolella (OECD 2016, 348). Raportin julkaisun aikoihin mediassa pohdittiin paljon nuorisotyöttömyyden ja nuorten syrjäytymisen syitä ja ratkaisuja. Syrjäytymisellä viitataan useimmiten yhteiskunnallisten rakenteiden, kuten koulutuksen ja työn ulkopuolelle jäämiseen tai hyvinvoinnin puutteiden, kuten terveysongelmien, ylivelkaantumisen, yksinäisyyden ja asunnottomuuden kasautumiseen samoille yksilöille. Syrjäytyneitä ja syrjäytymisvaarassa olevia nuoria arvioidaan olevan Suomessa jopa 100 000. (Nuorten syrjäytyminen 2016.) Syrjäytyminen on usein ylisukupolvista. Syrjäytymisen vähentämisessä tärkeää on toisaalta syrjäytymistä tuottavien yhteiskunnallisten rakenteiden purkaminen ja toisaalta yksilöiden oikea-aikainen ja riittävä tukeminen. (Nuorten syrjäytymisen ehkäisy 2016.) Syrjäytymiskehitykseen on pyritty puuttumaan valtakunnallisella tasolla erilaisin toimenpideohjelmin ja käynnistämällä Nuorisotakuu, joka takaa alle 25-vuotiaille koulutus- tai työpaikan. Lisäksi on erilaisia hankkeita, kuten Ohjaamo ja Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos, joiden tavoitteena on madaltaa nuorten kynnystä hakeutua palveluihin ja tukea nuoria yksilöllisesti kohdaten ja kuunnellen.

Opinnäytetyössäni tarkastelen käsityötoiminnan mahdollisuuksia nuorten aikuisten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Käsitöiden tekemisellä on tutkimusten mukaan rentouttavia ja elämänhallintaa vahvistavia vaikutuksia (Pöllänen 2012). Olen itse harrastanut useiden vuosien ajan käsitöitä ja ohjannut aiheeseen liittyviä työpajoja ja neulekahviloita, joissa olen huomannut käsityön toimivan myös vuorovaikutusta tukevana tekijänä. Opinnäytetyö sijoittuu sosiaalialan ja käsityötieteen rajapintaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa lankakäsityön merkityksistä ja hyvinvointivaikutuksista sekä soveltuvuudesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten yhteisöllisyyden edistämiseen. Lisäksi selvitettiin kohderyhmän odotuksia, toiveita ja kokemuksia toiminnan suhteen. Toiminnan ensisijaisena kohderyhmänä olivat noin 18-30-vuotiaat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret aikuiset. Haluan opinnäytetyössäni tarkastella nimenomaan kohderyhmän omakohtaisia merkityksiä ja kokemuksia käsitöiden mahdollisista hyvinvointivaikutuksista. Lisäksi pohdin ohjaajan toiminnan merkitystä vuorovaikutuksen rakentumisessa. Opinnäytetyön työelämäkumppanina toimi helsinkiläinen sosiaali-, nuoriso- ja kulttuurialan yhdistys Kohtaus ry. Opinnäytetyön tietoperustassa kerrotaan Kohtaus ry:n toiminnasta sekä hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden yhteyksistä. Avaan myös aiempia tutkimuksia käsityön merkityksistä ja hyvinvointivaikutuksista sekä kerron nuorten syrjäytymisestä. Kerron käyttämistäni laadullisista tutkimusmenetelmistä. Lopuksi arvioin toimintaa ja opinnäytetyön luotettavuutta.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö. Arvioin toimintaa laadullisten tutkimusmenetelmien avulla. Toiminnallinen opinnäytetyö voidaan jakaa kahteen osaan: raporttiin ja tuotteeseen. Raportista selviää, mitä, miksi ja miten on tehty, millainen prosessi on ollut ja millaisiin tuloksiin on päädytty. Lisäksi raportissa arvioidaan prosessia ja lopputulosta. Tuote eli tuotos on usein kirjallinen, esimerkiksi opas tai ohje. (Vilka & Airaksinen 2003, 65.) Omassa opinnäytetyössäni tuote on toiminnallinen osuus, eli neulekahvilatapahtumat, joita järjestettiin kolmena iltana yhteistyössä Kohtaus ry:n kanssa vuoden 2017 aikana. Toimintaa havainnointiin ja osallistujia haastateltiin. Näin kerätty aineisto analysoitiin sisällönanalyysia käyttäen.

1.1 Aiheen valinta

Olen harrastanut käsitöitä, erityisesti neulomista, nyt muutamien vuosien ajan. Harrastuksen myötä kiinnostuin myös käsitöiden hyvinvointivaikutuksista ja aloin miettiä niiden hyödyntämistä sosiaalialan opinnoissa. Keväällä 2014 olin sosionomiopintoihini kuuluvassa työharjoittelussa Pasilan asukastalolla, jossa ohjasin vapaamuotoista neule- ja virkkaustyöpajaa. Työpajan tuotoksena syntyi tilkkupeitto ja osallistujilta sekä harjoittelun ohjaajalta saatu palaute toiminnasta oli positiivista. Asukastalolla oli paljon kieliharjoittelijoita ja työkokeilijoita eikä kaikille riittänyt joka päivä mielekästä tekemistä. Yhteisneulonta antoi onnistumisen kokemuksia myös sellaisille, jotka eivät olleet tehneet käsitöitä peruskoulun jälkeen ja yhdisti ihmisiä kielirajojen yli. Lopputuloksena oli jotain konkreettista, tilkkupeitto, jossa jokaisen kädenjälki oli yhtä arvokas. Jo tällöin aloin haaveilla helposti mukana kulkevan ja eri toimintaympäristöihin sovellettavan neuletyöpajakonseptin kehittämisestä.

Kaipasin myös yhteisöä omalle käsityöharrastukselleni, käsityöpiirejä nuorille ei juuri tuntunut olevan. Tunsin myös muita käsityöharrastajia, jotka tekivät käsitöitä yksin kotona mutta toivoivat omaa yhteisöä. Olin osallistunut Kohtauksen toimintaan ja tiesin, että kävijöillä on mahdollisuus järjestää siellä myös omia tapahtumiaan. Kohtaus ry tarjosi tilat ja toteutusapua ensimmäiselle neulekahvilalle lokakuussa 2015. Ajatuksena oli tuoda yhteen erityisesti nuoria käsityöharrastajia ja sellaisia, jotka halusivat oppia käsitöitä. Osallistujia kävi illan aikana parisenkymmentä ja tunnelma oli hyvä. Suurin osa teki omia käsitöitään, mutta monet kokeilivat neulomista ”vieraskirjaan”, johon jokainen sai tehdä raidan haluamallaan värillä. Koska neulekahvila oli niin onnistunut, järjestin niitä Kohtauksen kanssa yhteistyössä yhteensä viisi vuosina 2015-2016. Toiminnalle oli selvästi kysyntää, sillä monet halusivat tehdä käsitöitä yhdessä.

Itselleni tärkeimmäksi toiminnassa nousi ihmisten innostaminen käsitöiden tekemiseen. Monilla, myös minulla, on negatiivisia kokemuksia koulun tekniikkapainotteisesta

käsityöopetuksesta. Suuri osa neulekahvilaan osallistujista neuloo ensimmäistä kertaa vuosiin kokonaisen rivin neulekahvilan aikana. Nämä pienet onnistumisen kokemukset ovat monille äärimmäisen tärkeitä ja erityisesti niistä voivat mielestäni hyötyä syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, joille on ajan mittaan usein muodostunut käsitys omasta osaamattomuudesta ja hyödyttömyydestä esimerkiksi keskeytyneiden opintojen myötä. Käsitöitä tehdessä voi olla myös helpompaa aloittaa keskustelu yhteisestä aiheesta. Myös käsityöhön keskittyminen hiljaa ja silti yhteisessä tilassa läsnäolo on sosiaalisesti hyväksyttävää. Tämä voi helpottaa sosiaalisten tilanteiden pelosta kärsiviä: toiminnassa voi olla mukana tarvitsematta olla erityisen sosiaalinen tai puhelias. Näitä ilmiöitä olen havainnut ohjatessani käsityötoimintaa sekä keskusteluissa toimintaan osallistujien ja muiden käsityöharrastajien kanssa.

Vuoden 2016 alusta olen ollut mukana myös Concreatives ry:n toiminnassa, mikä on ennestään vahvistanut omaa suuntaani ja ammatillista tavoitetta käsitöiden ja sosiaalialan yhdistämisestä. Concreatives ry tekee katu- ja tekstiilitaidetta ja ohjaa osallistavia työpajoja käsityömenetelmistä monenlaisille asiakasryhmille. Syksyllä 2016 pohdiskelin tulevan opinnäytetyön aihetta. Olin jo aiemmin miettinyt opinnäytetyön tekemistä neulekahvilasta. Pohdin, haluaisinko tehdä opinnäytetyöni rakkaasta harrastuksestani, sillä tiesin siihen liittyvän monenlaisia haasteita, kuten subjektiivinen suhtautuminen työn tuloksiin ja harrastuksen muuttuminen työksi. Tulin lopulta siihen tulokseen, että aihe on minulle niin kiinnostava ja motivoiva, että nämä mahdolliset riskit kannattaa ottaa. Tiesin, että aiheessa riittää tutkittavaa ja aiempien kokemusten perusteella toiminta olisi tarpeellista ja mielekästä. Olen kokenut neulekahviloiden ja -työpajojen ohjaamisen myös merkityksellisenä oman ammatillisen identiteettini ja ohjaajuuteni kehittymisen suhteen.

2 Kohtaus ry

Kohtaus ry on vuonna 2014 perustettu sosiaali-, kulttuuri- ja nuorisotalon yhdistys, joka tarjoaa nuorille aikuisille matalan kynnyksen yhteisöllistä ja sosiaalisesti vahvistavaa toimintaa, kuten iltapalataapahtumia, yhteistoimistopäiviä, vertaisryhmätapaamisia ja avoimia teemailtoja. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on edistää ja tukea helsinkiläisten nuorten aikuisten hyvinvointia ja vähentää kohderyhmän kokemaa yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Näin pyritään ennaltaehkäisemään ja vähentämään työllistymis- ja kouluttautumsvaikeuksia ja mielenterveysongelmia. Tähän pyritään tuottamalla yksilöllisesti tuettua yhteisöllistä ja osallistavaa matalan kynnyksen toimintaa. Tärkeää toiminnassa on myös kävijälähtöinen ideointi ja kävijöiden osallistaminen toiminnan tuottamiseen. Toiminnan ensisijaisena kohderyhmänä ovat helsinkiläiset 18-29-vuotiaat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret aikuiset, jotka ovat opintojen ja työelämän ulkopuolella tai jäämässä niiden ulkopuolelle. Moni elää toimeentulotuella tai työkyvyttömyyseläkkeellä ja tarvitsee tukea elämänsä vaikeissa tilanteissa. Monien elämässä esiintyvät mielenterveysongelmat, yksinäisyys ja sosiaalisten

taitojen heikkous. Ensisijaisen kohderyhmän lisäksi toiminta on avointa kaikille 18-29-vuotiaille nuorille aikuisille. Toimintaa rahoittavat vuosina 2017-2019 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) Veikkauksen tuotoilla sekä Helsingin kaupungin Nuorisoasiainkeskus. (Kahelin 2017.)

Kohtauksen toimintamalli luo uudenlaisia kohtaamis- ja osallistumismahdollisuuksia erityisesti syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille. Toimintaan osallistuu mielenterveyskuntoutujia, syrjäytymisvaarassa olevia ja yksinäisiä ihmisiä, mutta myös työssäkäyviä ja opiskelevia nuoria aikuisia. Keneltäkään ei kysellä diagnooseja tai muita statuksia, toiminta on ensisijaisen kohderyhmän lisäksi avointa kaikille ikäryhmään kuuluville. Monissa muissa paikoissa vertaisryhmätoimintaa järjestetään tietyn diagnoosin tai muun määrittävän taustatekijän perusteella, jolloin vaikkapa mielenterveys- tai päihdekuntoutujan sosiaalinen verkosto saattaa koostua pelkästään samassa tilanteessa olevista. Vertaistuesssa on puolensa, mutta ainoana sosiaalisena ympäristönä se voi pahimmillaan kaventaa maailmaa ja hidastaa kuntoutumista. Monilla on yksinäisyyden kokemuksia, mutta harva haluaa leimautua yksinäiseksi, joka tarvitsee erityistä apua ystävien löytämiseen. Sen sijaan, että vain koottaisiin yksinäiset yhteen, kannattaa luoda mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja kohtaamisiin (Viljanen 2016). Kohtaus ry tekee juuri tätä järjestämällä matalan kynnyksen tapahtumia ja toteuttamalla toiminnassaan yksilöllisesti tuettua yhteisöllisyyttä. Tällöin myös enemmän tukea sosiaalisissa tilanteissa tarvitsevat huomioidaan ja heitä tuetaan yksilöllisesti toimintaan mukaan pääsemiseksi. Yksilöllisesti tuettu yhteisöllisyys on käytännössä esimerkiksi jokaisen tulijan tervehtimistä ja kuulumisten kyselyä, muille esittelyä ja kaikkien paikalla olevien huomioimista keskustelussa. Se on myös eriasteisten osallistumismahdollisuuksien tarjoamista ja tarvittaessa niissä tukemista. Ohjaaja voi lähteä kävijän mukaan tekemään jotakin, vaikkapa pilkkomaan vihanneksia iltapalaa varten tai rakentaa siltaa eri kävijöiden välille samankaltaisten mielenkiinnon kohteiden pohjalta. Toisille kävijöille tai ryhmille voidaan antaa itsenäisiä tehtäviä. Toiminnallisuus on tärkeässä roolissa. (Kahelin 2017.)

Kohtaus ry:n toiminta voidaan nähdä sosiaalisena vahvistamisena. Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista tukemista, jonka tavoitteena on yksilön hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemusten edistäminen. Käytännössä sosiaalista vahvistamista ovat erilaiset elämäntaitojen vahvistamiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävät toimenpiteet. Sosiaalisen vahvistamisen painopiste on ennalta ehkäisevässä työssä ja tärkeää on tuen oikea-aikaisuus. Sosiaalinen vahvistaminen on kirjattu myös nuorisolakiin. (Lundbom & Herranen 2011, 6.)

3 Nuorten aikuisten syrjäytyminen

Kohtaus ry:n toiminnan ensisijaisena kohderyhmänä ovat noin 18-30 -vuotiaat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret aikuiset. Nuorisolain mukaan kaikki alle 29-vuotiaat ovat nuoria ja täten oikeutettuja erilaisiin lakisääteisiin nuorten palveluihin (Nuorisolaki 2016). Hallituksen Nuorisotakuu-hanke takaa periaatteessa jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja jokaiselle vastavalmistuneelle alle 30-vuotiaalle työ-, koulutus-, kuntoutus- tai työharjoittelupaikan kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta (Nuorisotakuu 2017). Nuoret aikuiset voidaan määritellä monella tavalla, useimmiten tähän ryhmään katsotaan kuuluvaksi noin 18-30 -vuotiaat. Syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille on tarjolla monenlaista tukea ja toimintaa, pääkaupunkiseudulla esimerkiksi monialainen ”yhden luukun” Ohjaamo, päivätoimintaa tarjoava Vamos ja kaupunkien työpajatoiminta. Kohtauksen toiminta on näihin verrattuna vapaamuotoisempaa.

Yleisesti syrjäytyminen on ajateltavissa yksilöä ja yhteiskuntaa yhdistävien siteiden heikkoutena. Yksilö syrjäytyy joutuessaan yhteiskunnan keskeisten toiminnallisten areenoiden ulkopuolelle. (Raunio 2006, 10). Englanniksi puhutaan usein sosiaalisesta syrjäytymisestä (social exclusion), suomeksi taas pelkästään syrjäytymisestä. Sosiaalinen syrjäytyminen ja sen vastinpari sosiaalinen integraatio määrittyvät ennen kaikkea työelämään osallistumisen kautta. Työ on keskeistä yksilöiden hyvinvoinnin ja yhteiskuntaan sitoutumisen kannalta (Raunio 2006, 11). Syrjäytyessä joudutaan pois yhteiskunnan valtavirrasta tai normaalisuudesta. Normaaleina pidetään niitä, jotka toimivat ja käyttäytyvät tietyn ihanteen mukaisesti. Normaaliutta ja sen määrittelyvaltaa on toki myös kritisoitu, sillä sen ihannoiti mahdollistaa vain yhdenlaisen yhteiskuntaan kiinnittymisen (Raunio 2006, 12-13).

Erityisesti nuorten aikuisten syrjäytymisestä on viime vuosina keskusteltu runsaasti, mutta julkisessa keskustelussa syrjäytymisellä tarkoitetaan monenlaisia asioita eikä sitä ole määritelty yksiselitteisesti. Tämän vuoksi myöskään yksiselitteisiä tilastoja aiheesta ei ole, arviot syrjäytyneistä ja syrjäytymisvaarassa olevista 15-29 -vuotiaista vaihtelevat 14 000 - 100 000 välillä. Vuonna 2012 julkaistussa EVAn raportissa ”kadonneita” nuoria, jotka eivät ole edes työttöminä työnhakijoina, tilastoitiin olevan noin 30 000 (Myrskylä 2012, 1). Vuonna 2016 julkaistun OECD:n raportin mukaan melkein viidennes suomalaisista 20-24 -vuotiaista on työn ja koulutuksen ulkopuolella, mikä on enemmän kuin monissa muissa OECD-maissa. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä on kasvanut vuoteen 2005 verrattuna ja on suurempi miesten kohdalla. (OECD 2016, 348.) Me-säätiö määrittelee syrjäytyneitä nuoria olevan noin 69 000, kriteereinä koulutuksen ja harrastusten puute, työttömyys ja mielenterveysongelmat (Me-säätiö 2017). Aaltonen, Berg ja Ikäheimo määrittelevät tutkimuksessaan syrjäytyneen henkilöksi, jolla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta, joka ei käy työssä, suorita varusmiespalvelusta tai hoida lapsia kotona. Myös pitkällä sairauslomalla tai eläkkeellä olevat nuoret lasketaan tässä syrjäytyneiksi. (Aaltonen,

Berg & Ikaheimo 2015, 13.) Syrjäytyminen voidaan nähdä myös hyvinvoinnin puutteiden eli huono-osaisuuden kasautumisena. Hyvinvoinnin puutteita ovat esimerkiksi taloudelliset ongelmat, huono asumistaso tai asunnottomuus, työttömyys, terveysongelmat, läheisten ystävien puuttuminen ja väkivallan tai sen uhan kokeminen (Raunio 2006, 29).

Syrjäytymisen määrittelyssä ja syrjäytymiskeskustelussa voidaan nähdä myös ongelmia. Nuorten syrjäytymisestä puhuvat harvoin nuoret itse, vaan keskustelua käydään mediassa tai asiantuntijoiden toimesta näiden tahojen määrittämällä käsitteillä. Tällöin nuorten omat näkökulmat ja kokemukset jäävät helposti pois keskustelusta (Aaltonen, Berg & Ikaheimo 2015, 10). Nuori voi myös kokea itsensä syrjäytyneeksi, vaikka ei täyttäisikään tiettyjä määritelmiä tai yhteiskuntaan osalliseksi esimerkiksi sosiaalisten suhteiden kautta, vaikka olisikin monella muulla mittarilla syrjäytynyt. Syrjäytyminen terminä voi antaa kuvan yhteiskunnan toiminnoista ja sosiaalisista piireistä aktiivisesti itsensä poissulkevasta nuoresta, vaikka tosiasiansa syrjäytymiseen yksilön näkökulmasta usein ajaudutaan passiivisesti ongelmien kasautuessa. Myöskään laajemmin tarkasteltuna yhteiskunnallisten toimijoiden tarkoituksena ei ole syrjäyttää ketään, vaan ihmiset joutuvat sivuun valtavirrasta yhteiskunnan rakenteellisten ja institutionaalisten muutosten myötä. Silti tarkoittamatta toteutuvassa syrjäytymisessä voi olla kyse myös syrjäyttämisestä. (Raunio 2006, 62.) Nykykeskustelussa työelämän ja opintojen ulkopuolella olevat nuoret leimataan usein laiskoiksi ja tilanteeseensa itse syyllisiksi, vaikka harva todellisuudessa jättäytyy tarkoituksella työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolelle. Ns. työhaluttomuudenkin taustalla voi usein olla se, ettei kiinnostavaa alaa ole vielä löytynyt tai kouluttautuminen on vaikeaa esimerkiksi mielenterveysongelmien tai oppimisvaikeuksien vuoksi.

4 Käsiyö

Käsitöistä puhuttaessa tarkoitetaan arkikielessä usein lankakäsitöitä, erityisesti neulontaa ja virkkausta. Käsiyö voi kuitenkin olla mitä tahansa käsin tekemistä konkreettisesta materiaalista. Apuna voidaan käyttää koneita, kunhan ihmiskäsi ohjaa välittömästi materiaalia tai sitä työstävää laitetta. Käsiyöprosessin lopputuotoksena syntyy konkreettinen esine. (Kojonkoski-Rännäli 1998.) Nykyajan teknistymisen myötä käsiyön merkitys on laajentunut entisestään, edellä mainitun määritelmän mukaan myös vaikkapa tatuointi ja autojen rakentelu ovat käsiyötä (Suomen käsiyön museo 2017). Ihmisten moninaisista käsiyksistä kertoo Facebookin Käsitöiden ystävien vinkkipankki -ryhmässä aika ajoin käytävä tunteikas keskustelu siitä, mikä kaikki on käsiyötä. Ryhmässä on kymmeniä tuhansia jäseniä ja jokaisella tuntuu olevan oma perusteltu mielipiteensä siitä, miksi vaikkapa kakkujen koristelu tai maalaustyöt ovat tai eivät ole käsitöitä. Tiukimmat rajaisivat keskustelun vain neule- ja virkkaustöihin.

Tässä opinnäytetyössä tarkoitan käsitöillä neulontaa ja virkkausta, sillä ne ovat neulekahvilatoiminnassa hyödynnettävät käsityötekniikat. Neulonnassa tehdään kahdella tai useammalla puikolla langasta silmukoita, jotka muodostavat kerros kerrallaan neulepintaa. Virkkauksessa tehdään virkkuukoukulla silmukoita aiempiin silmukoihin. Tekniikoiden pääasiallinen ero on virkkauksessa syntyvä paksumpi pinta ja eri työvälineiden käyttö. Virkkauksessa koukulla on yleensä vain yksi silmukka kerrallaan, kun taas neuloessa puikoilla ovat yhden kerroksen kaikki silmukat samanaikaisesti.

4.1 Käsityö sosiaalialalla

Käsitöiden tekemistä hyödynnetään useissa sosiaalialan toimintaympäristöissä, esimerkiksi kehitysvammaisten päivätoiminnassa ja nuorten työpajoilla. Sosiaalialan luovista ja taidelähtöisistä menetelmistä puhuttaessa käsityöllä ei ole kuitenkaan samanlaista vakiintunutta asemaa kuin esimerkiksi kuvataide- tai musiikkitoiminnalla. Itse olen kokenut, että käsityön mahdollisuuksia ei vielä täysin hyödynnetä sen tutkituista hyödyistä ja luovista mahdollisuuksista huolimatta. Opinnäytetyöni avulla haluaisinkin lisätä tietoisuutta käsityömenetelmien hyödyntämisestä sosiaalialalla ja niiden arvostusta.

Usein käsitöiden tekemistä kuvaillaan terapeutiksi. Tällöin käsityötä tehdessä keskitytään toimintaan ja siihen kytkeytyviin tunteisiin tai kokemuksiin ja saadaan ajatukset hetkeksi pois omasta vammasta, sairaudesta, kivusta tai muista vaikeista asioista. Käsityöprosessi, siihen liittyvä kehollisuus sekä materiaalien ja käsin tekemisen konkreettisuus voivat auttaa tunteiden projisoinnissa tai etäännyttämisessä. Toimintaan liittyvä sosiaalisuus voi myös luoda terapeutisia merkityksiä. (Pöllänen 2008.) Terapeutisuus on väljempää, yleisempää ja vähemmän määriteltyä kuin terapia. Käsillä tehdessä fyysinen ja psyykinen toiminta yhdistyvät ja tekijä joutuu käyttämään luovia ongelmanratkaisukeinoja. Neuloessa on mahdollisuus esteettiseen ilmaisuun ja rentoutumiseen. (Vähälä 2003, 49.) Käsityöhön keskittymisessä on mielestäni paljon samaa kuin mindfulnessissa eli hyväksyvässä tietoisessa läsnäolossa. Monissa tietoisien läsnäolon harjoitteissa suunnataan ajatukset esimerkiksi hengitykseen tai erilaisiin aistihavaintoihin. Neuloessa on pakko keskittyä neulottaviin silmukoihin ja langan tuntu käsissä luo aistihavaintoja. Ajatus voi harhailla, mutta jossain vaiheessa se palautuu aina takaisin neulomiseen. Monet neuletyöt ovat teknisesti yksinkertaisia, jolloin toistuva liike rauhoittaa ja voi tuntua jopa meditatiiviselta.

4.2 Käsityöt ja hyvinvointi

Opinnäytetyössäni tarkastelen käsityön merkityksiä ja mahdollisia hyvinvointivaikutuksia. Hyvinvointi voidaan määritellä monista eri näkökulmista, inhimillistä ja sosiaalista kehitystä

kuvataan usein bruttokansantuotteen tai eliniänodotteen kautta. Hyvinvointi on kuitenkin paljon näitä laajempi käsite eikä sen määrittelystä olla yksimielisiä edes hyvinvointitutkimuksen piirissä. Hyvinvointi on ensisijaisesti subjektiivinen kokemus ja siihen liittyy monia eri ulottuvuuksia, joten pelkillä kvantitatiivisilla mittareilla on mahdoton saada kokonaiskuvaa. Hyvinvointia voidaan tutkia esimerkiksi fyysisen tai psyykkisen terveyden, taloudellisen elintason tai sosiaalisen yhteenkuuluvuuden näkökulmasta tai näitä yhdistelemällä. Hyvinvointitutkimuksen perustana on kysymys siitä, mitä on hyvä elämä. (Saari 2011, 9-16.) Omassa opinnäytetyössäni keskityn nimenomaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten subjektiivisiin kokemuksiin käsityön mahdollisista hyvinvointi- ja muista positiivisista vaikutuksista.

Eija Vähälä on tutkinut lisensiaatintyössään neuleharrastajien sykevaihtelua neulomisen aikana. Tutkimuksessa mitattiin sykevaihtelua EKG-menetelmällä ja samaan aikaan koehenkilöt kertoivat jatkuvasti ajatuksiaan ääneenajattelumenetelmällä. Näin saatiin tietoa myös sykkeen vaihtelusta suhteessa positiivisiin ja negatiivisiin emootioihin. Kaikilla koehenkilöillä syke hidastui neuloessa, erityisesti heidän kokiessaan neulomiseen liittyviä positiivisia tunteita. Tämä viittaa siihen, että neuloessa hengitys hidastuu ja koehenkilöt ovat keskittyneessä rauhallisessa tilassa. (Vähälä 2003, 127, 158.)

Anna Kouhia tutkii väitöskirjassaan harrastekäsitöiden merkityksiä tekijälleen. Merkitykset ovat moninaisia ja yksilöllisiä, mutta silti osin päällekkäisiä. Käsityöharrastajilla on usein samankaltaisia ajatuksia ja kokemuksia, mikä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Kouhia 2016, 4.) Tutkittaville käsityöllä oli muunmuassa esteettisiä, käytännöllisiä, sosiaalisia ja itseilmaisua tukevia merkityksiä. Käsityötoimintaan osallistumisen motivaatiotekijöitä olivat uusien tekniikoiden oppiminen, uusien ihmisten kohtaaminen ja halu jakaa omaa osaamistaan. Tärkein syy oli kuitenkin vapaa-ajan vietto mieluisan tekemisen parissa. Käsitöiden kautta syntyi kohtaamisia kulttuuri- ja osaamisrajojen yli. (Kouhia 2016, 49-51.)

5 Yhteisöllisyys

Hyvinvointi ja yhteisöllisyys linkittyvät myös keskenään monin tavoin. Jo klassisessa Erik Allardtin hyvinvointiteoriassa nimettiin hyvinvoinnin osatekijöiksi having, loving ja being eli vapaasti käännettynä elintaso, ihmissuhteet ja itsensä toteuttaminen. Subjektiivisia hyvinvoinnin ja onnellisuuden kokemuksia tarkastellessa terveyden lisäksi sosiaaliset suhteet, erityisesti lähiyhteisöt ovat tärkeässä roolissa. Yhteisöllisyys nähdään usein myös poliittisessa keskustelussa hyvinvointia lisäävänä tekijänä. (Pessi & Seppänen 2011, 288-289.) Hyvinvoiva yksilö jaksaa olla aktiivinen yhteisöjen jäsen ja yhteisöt voivat parhaimmillaan lisätä yksilön hyvinvointia (Lundbom & Herranen 2011, 13).

Laajimmillaan yhteisön käsite kattaa kaiken ihmisten välisen vuorovaikutuksen tai ryhmät, joiden jäsenillä on jotain keskenään yhteistä. Yhteisö voi olla laajuudeltaan muutaman hengen tai jopa Euroopan Unionin kokoinen. Ihmisten yhteiset intressit saavat heidät toimimaan yhdessä ja tuntemaan yhteydentunnetta. Lehtonen (1990) analysoi toiminnan olevan yhteisöllistä vasta, kun yksilöistä muodostunut ryhmä tunnustetaan yhtenäiseksi toimijaksi myös ulkopuolelta. Yhteisön kautta yksilö voi saada myös tunteen johonkin kuulumisesta (belonging). (Pessi & Seppänen 2011, 292.) Käsitöihin on aina liittynyt myös yhteisöllisyys, joka rakentuu vahvasti yhdessä tekemisen kautta. Perinteisesti käsityöyhteisöjä ovat olleet naisten ompeluseurat ja hyväntekeväisyysneulontapiirit. Näitä on vielä nykyäänkin, mutta rinnalle ovat nousseet uudenlaiset, erityisesti virtuaaliset yhteisöt. Virtuaalisia käsityöyhteisöjä ovat esimerkiksi käsityöblogit ja Facebookin käsityöaiheiset ryhmät. (Haveri 2016, 43-46.) Monet lankakaupat järjestävät neuletapaamisia ja pääkaupunkiseudun kirjastoissa on säännöllisiä Novellikoukku-illoja, joissa on mahdollista tehdä käsitöitä ja kuunnella ääneen luettua kirjaa.

Perinteisesti yhteisöiksi on mielletty perhe, suku, kylä tai heimo. Kaupungistumisen myötä monet näistä yhteisöistä ovat kadonneet. Nykyaikana yhteisöt syntyvät usein harrastusten tai ajattelutapojen ympärille. (Sitra 2017.) Myöhäismodernissa yhteiskunnassa yhteisöt muodostuvat enemmän kommunikaation kautta, kun aiemmin niihin kuulumisen määräytyi institutionaalisten rakenteiden ja tilojen myötä. Yksilö rakentaa identiteettiään jatkuvasti ja voi kuulua samanaikaisesti useisiin yhteisöihin. (Pessi & Seppänen 2011, 293.) Yhteisöt voivat rakentua myös harrastusten tai ajattelutapojen ympärille (Sitra 2017). Nykyajan yhteisöt ovat avoimempia, epäjatkuvia, yksilöllistyviä ja rajoiltaan liukuvia. Yhteisöt eivät ole enää paikkasidonnaisia, vaan voivat rakentua esimerkiksi internetin välityksellä. Tällöin aika- ja paikkasidonnaista läsnäoloa tärkeämpää on sosiaalisiin normeihin sitoutuminen ja kommunikaatio. (Pessi & Seppänen 2011, 293.) Vaikka neulekahvilassa ollaankin sidoksissa aikaan ja paikkaan, on sielläkin rakentuva yhteisöllisyys avointa, hetkellistä ja muuttuvaa. Kuitenkin muiden kanssa keskustellessa ja käsitöitä tehdessä voi tuntea vahvaakin yhteenkuuluvuuden tunnetta, etenkin jos ei muutoin tee käsitöitä toisten kanssa yhdessä.

Nykyajan käsityöyhteisöt rakentuvat usein internetin kautta: Facebookin käsityöryhmissä jaetaan vinkkejä ja keskustellaan käsitöistä, mutta myös organisoidaan hyväntekeväisyysprojekteja ja tuetaan muita vaikeissa elämäntilanteissa. Etenkin ulkomailla mutta vähitellen myös Suomessa ovat suosittuja KALit (knit along, yhteisneulonta) ja CALit (crochet along, yhteisvirkkaus), joissa vaikkapa käsityöblogissa tai neuleyhteisö Ravelryssa julkaistaan osa ohjeesta joka viikko ja kaikki osallistujat tekevät omaa käsityötään samaan tahtiin. Vinkkejä ja edistymistä jaetaan sosiaalisen median kautta. (Haavisto 2017.)

Neulekahvilassa yhteisöllisyys rakentuu yhden illan aikana toimintaan osallistujien välillä. Käsitöitä tehdessä voi olla myös helpompaa aloittaa keskustelu yhteisestä aiheesta sekä jatkaa siitä mahdollisesti muihinkin aiheisiin. Yhteinen tekeminen ja kokemusten ja vinkkien jakaminen luovat yhteisöllisyyttä, käsitöitä tekevillä on lähtökohtaisesti jokin yhteinen intressi. Myös käsityöhön keskittyminen hiljaa ja silti yhteisessä tilassa läsnäolo on sosiaalisesti hyväksyttävä. Tämä voi helpottaa sosiaalisten tilanteiden pelosta kärsiviä: toiminnassa voi olla mukana tarvitsematta olla erityisen sosiaalinen tai puhelias. Näitä ilmiöitä olen havainnut ohjatesani käsityötoimintaa ja keskusteluissa osallistujien ja muiden käsityöharrastajien kanssa. Kohtauksen kävijöistä suuri osa on yksin asuvia tai yksin kaupunkiin muuttaneita, joilla ei välttämättä ole pääkaupunkiseudulla sosiaalista verkostoa. He voivat kokea itsensä yksinäisiksi eikä omia kiinnostuksenkohteita vastaavaa toimintaa ole aina helppoa löytää uudessa paikassa. Kohtauksesta on muodostunut monelle kävijälle tärkeä yhteisö, jossa jokainen saa olla oma itsensä.

6 Neulekahvilatoiminnan kuvaus

Neulekahvilatoiminnan tavoitteena on luoda mahdollisuuksia sosiaaliselle kanssakäymiselle ja edistää käsitöiden tekemistä sekä sitä kautta tuottaa mahdollisia hyvinvointivaikutuksia toimintaan osallistujille. Neulekahvila toimii myös matalan kynnyksen mahdollisuutena käsityötaitojen oppimiseen tai mieleen palauttamiseen. Neulekahvilan ensisijaisena kohderyhmänä ovat noin 18-30-vuotiaat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret aikuiset. Neulekahvila toteutetaan Kohtaus ry:n tiloissa Helsingin Vallilassa arki-iltaisain. Kohtauksen tilat ovat jo valmiiksi kodikkaat ja kutsuvat, mikä on tärkeää tunnelman kannalta. Tunnelmaa rakennetaan myös musiikin ja valaistuksen avulla sekä tarjoamalla kahvia, teetä ja pullaa, joista voi halutessaan maksaa pienen vapaaehtoisen kolehtimaksun.

Neulekahvilaan saa tulla kuka tahansa, joka haluaa neuloa tai tehdä muita käsitöitä. Neulekahvilaan saa tulla myös vain viettämään aikaa. Neulekahvilassa on mahdollista tehdä omaa käsityötä tai osallistua yhteisen työn tekemiseen. Yhteisen työn tekniikka on mahdollisimman helppo ja lopputuloksella on käyttötarkoitus (torkkupeitto, villasukka, hypistelymuhvi). Yhteistä työtä ja omia kokeiluja varten neulekahvilassa on lankaa, puikkoja ja koukkuja. Neulekahvila on avoin kaikille eikä aiempaa kokemusta käsitöistä tarvita. Neulekahvilan saavutettavuutta on pyritty edistämään esimerkiksi seuraavin keinoin: Tapahtuma on ilmainen ja se ilmaistaan selkeästi markkinoinnissa. Materiaaleja on saatavilla paikan päällä. Markkinointi Facebookissa tavoittaa erityisesti nuoria käsitöistä kiinnostuneita, Kohtauksen kanavien kautta taas saavutetaan kohderyhmään kuuluvat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret aikuiset. Facebook-tapahtuman teksti on suomeksi ja englanniksi. Tekstissä korostetaan, ettei etukäteisosaamista tarvita. Myös tapahtumapaikan esteettömyystiedot ovat saatavilla.

Jokainen neulekahvilaan saapuja huomioidaan tervehtimällä ja kertomalla erilaisista mahdollisuuksista (oman käsityön tekeminen, yhteisprojektiin osallistuminen ja hengailu). On tärkeää, että jokainen kokee itsensä tervetulleeksi ja pääsee halutessaan mukaan yhteiseen keskusteluun. Olen huomannut, että monissa säännöllisissä neuletapaamisissa käy vakiintunut porukka, jolla on omat juttunsa ja uudet tulijat jäävät usein yksin. Kaikki eivät välttämättä myöskään halua osallistua tekemiseen tai keskusteluun, tämänkin hienovarainen huomiointi on tärkeää. Neulekahvilassa jokaisella on vapaus valita, kuinka sosiaalinen haluaa olla ja minkä verran haluaa osallistua toimintaan.

Matalan kynnyksen käsityötoimintaan liittyy omanlaisiaan haasteita. Monilla on negatiivisia ennakkokäsityksiä omista taidoistaan koulun käsityötuntien jäljiltä. Rohkaisua ja motivointia tarvitaan usein. Olen suunnitellut yhteisprojektin niin, että siihen voi osallistua monella eri taitotasolla ja lopputuloksen kannalta teknisellä osaamisella ei ole merkitystä. Ensimmäisissä neulekahviloissa yhteisprojekti oli tilkkutyö, mutta totesin tilkun olevan monelle liian iso ja haastava projekti. Seuraava vaihe oli tasona kahdella puikolla neulottu suorakulmio, johon jokainen osallistuja sai tehdä raidan. Viimeisin yhteisprojekti oli villasukka. Villasukasta suurin osa neulotaan oikeilla silmukoilla ja monien kammoksuma kantapäähin voidaan tehdä yhdessä. Villasukka on hyödyllinen, mutta siihen liittyy myös symbolisia lämmön ja välittämisen merkityksiä. Raidan tekeminen vie vain vähän aikaa, mutta siinä saa jo jättää konkreettisesti jälkensä yhteiseen työhön valitsemalla haluamansa värisen langan. Oikeiden silmukoiden neulonta onnistuu opastettuna myös sellaisilta, jotka eivät ole neuloneet aiemmin. Raitaprojekteihin on mahdollista tehdä myös erilaisia kuvio- ja pitsineuleita ja villasukkaan harjoitella kantapäätä ja kavennuksia. Näin myös enemmän neuloneet voivat osallistua omalla tasollaan.

Tärkeää neulekahvilatoiminnassa on kävijöiden innostaminen ja motivointi. Sosiokulttuurinen innostaminen yhdistää nimensä mukaisesti sosiaalista, kulttuurista ja pedagogista toimintaa (Karppinen 2008, 101). Karppinen (2008) kirjoittaa seuraavasti:

”Innostamisen pedagogiikassa keskeisiä ovat toiminnot, jotka herkistävät tiedostamisen prosessia, osallistumista ja sosiaalista luovuutta.

Taidekasvatukseen liittyvän innostamisen tavoitteena on ihmisen saattaminen käsillä tekemisen iloon sekä haluun, intoon, taitoon ja uteliaisuuteen ja ennen kaikkea rohkeuteen kokeilla uutta ja koetella omia rajojaan.” (Karppinen 2008, 101.)

Uskallus kokeilla uutta voi siirtyä myös työpajasta muuhun elämään, kun yksilön taidot kohdata haasteita kasvavat innostamisen ja uskaltamisen myötä. Ihmisellä ei aina ole rohkeutta tai energiaa toteuttaa ideoitaan ja toiveitaan, tällöin tarvitaan ulkopuolelta

tulevaa innostamista. Innostaminen voi vahvistaa yksilön identiteettiä, itsetuntoa sekä luottamusta omiin kykyihin ja taitoihin. Positiivinen kannustus, osallisuuden tukeminen ja kokeilemisen ilo tekniikkapainotteisuuden sijaan ovat tärkeitä tekijöitä. Oppimisen iloa ei voi tuottaa, mutta sille voi pyrkiä luomaan suotuisat olosuhteet. Oppimisen iloon liittyy myös vapaus valita. (Karppinen 2008, 101-105.) Neulekahvilassa on tarjolla useita käsityövaihtoehtoja, myös omaa käsityötä saa tehdä ja esimerkiksi parsintaa on opeteltu monella kerralla kävijöiden toiveesta. Usein neulekahviloissa ja -työpajoissa keskitytään johonkin tiettyyn tekniikkaan tai tehdään työ valmiin mallin mukaisesti.

Aiempien neulekahviloiden perusteella neuloessa on mahdollista saada onnistumisen ja itsensä ylittämisen kokemuksia. Sosiaalinen kanssakäyminen voi tuntua helpommalta, kun keskustelun voi aloittaa käsitöistä. Käsityön tekemiseen on myös sosiaalisesti hyväksyttävää keskittyä. Näin on mahdollista olla läsnä kokematta jatkuvaa sosiaalista painetta keskusteluun osallistumisesta.

7 Opinnäytetyön prosessi ja toteutus

Opinnäytetyön tekeminen alkoi varsinaisesti opinnäytetyöstartissa tammikuussa 2017, vaikka olinkin ohjannut vastaavaa toimintaa jo aiemmin ja pohtinut myös sen soveltuvuutta opinnäytetyön aiheeksi. Sovin alustavasti opinnäytetyöstä Kohtaus ry:n kanssa. Aiheanalyysini hyväksyttiin alkukevästä 2017 ja aloitin suunnitelman kirjoittamisen helmikuussa. Maaliskuussa tapasin ohjaavan opettajan ja työelämäkumppanin. Aluksi tutustuin aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen. Etenkin käsityötä koskevassa osuudessa haasteelliselta tuntui oman kokemuksen perustelu tieteellisillä lähteillä. Aiheen rajaus oli myös vaikeaa, toisaalta halusin sisällyttää työhöni paljon kaikenlaista, toisaalta taas tutkimustietoa löytyi lähinnä tietyistä näkökulmista. Aiheessani yhdistyvät sosiaaliala ja käsityöt, näiden yhdistämisestä ei ole juurikaan olemassa aiempaa tutkimusta. Löysin omien verkostojeni ja tiedonhaun kautta muutaman sopivan lähteen liittyen käsitöiden hyvinvointivaikutuksiin ja merkityksiin. Myös keskeisten käsitteiden määrittely oli hankalaa käsitteiden ollessa laajoja, kuten hyvinvointi tai yhteisöllisyys. Kuitenkin opinnäytetyöstä käytyjen keskustelujen ja lähdeaineiston lukemisen myötä suunnitelma alkoi hiljalleen hahmottua.

Aluksi opinnäytetyön tavoitteena oli neulekahvilakonseptin kehittäminen ja palautetta oli tarkoitus kerätä vain kyselylomakkeella mahdollisimman laajalta kävijäpohjalta. Teoriaan tutustumisen ja toiminnan ohjaamisen myötä aloin kuitenkin nähdä tärkeämpänä yksilöiden henkilökohtaiset kokemukset käsitöiden tuottamista hyvinvointivaikutuksista. Toiminta oli myös pysynyt melko samanlaisena parin vuoden ajan, joten varsinainen kehittämistyö ei olisi ollut välttämättä tarkoituksenmukaista. Halusin antaa opinnäytetyössäni painoarvoa nimenomaan toimintaan osallistuneiden henkilökohtaisille kokemuksille ja käsityön

moninaisille merkitykselle. Halusin myös tarkastella näitä asioita enemmän kohderyhmän kuin vaikkapa nuorisotyön tai käsityön ammattilaisten näkökulmasta, sillä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten asioista ja kokemuksista puhuvat useammin asiantuntijat ja työntekijät kuin nuoret itse. Olin pohtinut paljon sitä, miten neulekahvilatoiminnasta saataisiin mahdollisimman matalakynnyksistä ja mitkä asiat vaikuttivat tunnelman rakentumiseen.

Näiden pohdintojen myötä lähdin opinnäytetyössäni selvittämään seuraavia kysymyksiä:

- 1) Millaisia merkityksiä käsityötoiminnalla on syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille? Kokevatko he toimintaan osallistumiseen liittyviä hyvinvointivaikutuksia?
- 2) Mitkä tekijät mahdollisesti edistävät tai estävät kohderyhmän osallistumista toimintaan?
- 3) Miten voin ohjaajana tukea vuorovaikutuksen rakentumista?

Opinnäytetyö on toteutettu tiiviissä yhteistyössä työelämäkumppanin kanssa. Kohtaus ry:n työntekijä on ollut toisena ohjaajana mukana toimintakerroilla ja kommentoinut opinnäytetyöraporttia säännöllisesti. Opinnäytetyössäni on fenomenografinen tutkimusote. Fenomenografia on laadullinen tutkimussuuntaus, jossa keskitytään käsitysten eroavaisuuksien tutkimiseen. Sen tavoitteena on luoda kuva kontekstista, johon tutkittava ilmiö kuuluu. Ihmisten kokemukset ovat aina yhteydessä niiden syntyminen tilanteeseen ja asiayhteyteen. Samalla ilmiöllä on aina monta eri puolta ja ihmisten kokemukset voivat olla hyvinkin erilaisia. (Rissanen 2006.) Opinnäytetyössäni halusin tarkastella nimenomaan osallistujien subjektiivisia kokemuksia ja henkilökohtaisia merkityksiä ilmiöön eli käsitöiden yhdessä tekemiseen liittyen. Aiemmissä tutkimuksissa on korostunut juuri kokemusten henkilökohtaisuus ja moninaisuus.

Keväällä 2017 järjestin toiminnan pilottikerran Kohtaus ry:n uusissa tiloissa. Osallistujia oli aiempaa vähemmän ja tilat sekä muun toiminnan samanaikaisuus vaikeuttivat yhteisöllisyyden ja tunnelman saavuttamista. Pilottikerran ja aiempien neulekahviloiden kokemusten pohjalta laadin alustavan haastattelurungon ja havainnointilomakkeen yhdessä työelämäedustajan kanssa. Samoihin aikoihin kävin laadullisen tutkimuksen kurssia ja kirjoitin suunnitelmani tutkimusosuutta. Esittelin opinnäytetyösuunnitelmani suunnitelmaseminaarissa toukokuussa 2017.

Tarkoitus oli työstää teoriaosuutta kesällä 2017, mutta kesäopintojen vuoksi en ehtinyt paneutua siihen. Ensimmäinen toimintakerta oli sovittu alustavasti elokuulle, mutta siirtyi syyskuulle Kohtauksen kesätauon vuoksi. Toiminnan ohjaaminen palautti taas hyvin mieleen, miksi valitsin juuri tämän aiheen ja motivoi jatkamaan opinnäytetyöprosessia.

Toimintakertoja oli lopulta kaksi noin kuukauden välein. Ensimmäisellä toimintakerralla osallistujia oli alle kymmenen ja tilan hankaluuksien sekä muiden ulkopuolisten tekijöiden vuoksi tunnelma ei ollut niin hyvä kuin aiemmilla kerroilla. Myös yhteisöllisyyden rakentuminen jäi tilan ja tunnelman takia vajaaksi. Tärkeäksi nousi kuitenkin yhteisöllisyyden sijaan toiminnan merkitys yksilölle itseluottamuksen tukemisen ja toiminnan tuottamien onnistumisen kokemusten kautta. Teoriaosuudessa olin keskittynyt lähinnä hyvinvointivaikutuksiin ja yhteisöllisyyden rakentamiseen. Toista toimintakertaa varten teimme muutoksia tilassa ja sen valmisteluissa ja toimintakerta olikin todella onnistunut. Osallistujia oli runsaasti, vuorovaikutus oli välitöntä ja ihmiset neuvoivat toisiaan. Myös havainnointimateriaalissa korostui yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen rakentuminen nimenomaan yhteisen tekemisen kautta. Toimintakertojen lisäksi osallistuin syys-lokakuussa opinnäytetyötä tukeviin työpajoihin (tiedonhankinta, laadullinen analyysi ja toiminnallinen opinnäytetyö).

7.1 Aineiston kerääminen

Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla toimintaan osallistujia sekä havainnoimalla toimintaa. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina yksilöhaastatteluina, $n=2$. Haastateltaviksi pyrin saamaan mahdollisimman monipuolisesti eri näkemyksiä edustavia henkilöitä. Havainnointia teki lisäksi Kohtauksen työntekijä, jonka kanssa täytettiin havainnointilomake (liite 2) välittömästi jokaisen toimintakerran jälkeen. Tällöin havainnot eivät perustu vain omiin tulkintoihini, mikä lisää tulosten luotettavuutta. Lisäksi saatoin keskittyä enemmän myös ohjaamiseen. Havainnointiaineisto tuo opinnäytetyöhön myös ohjaajien näkökulmaa osallistujien haastattelun lisäksi.

Haastattelun valinta aineistonkeruun metodiksi on opinnäytetyössäni perusteltavissa erityisesti osallistujien kokemusten subjektiivisuudella. Haluan tarkastella nimenomaan omakohtaisia merkityksiä ja kokemuksia käsitöiden hyvinvointivaikutuksista. Haastattelussa tilannetta voi säädellä joustavasti ja haastateltava on aktiivinen subjekti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 204-205). Näin varmistetaan, että aineisto varmasti kuvaa subjektiivisia kokemuksia haastateltavien omin sanoin ja heidän määrittämässään laajuudessa. Haastattelumenetelmä valitaan usein myös, kun tiedetään vastausten olevan monitahoisia tai kyseessä on vähemmän kartoitettu alue (Hirsjärvi ym. 2009, 205). Opinnäytetyöni aiheesta ei ole olemassa lähiaikoina tehtyä tutkimusta sosiaalialan näkökulmasta. Hyvinvointi ja yhteisöllisyys ovat laajoja käsitteitä ja niihin liittyvät kokemukset usein subjektiivisia. Ryhmätoimintaa tutkittaessa ryhmähaastattelu tuntuu olevan yleinen aineistonkeruutapa. Ajattelin etukäteen, että opinnäytetyön teemoihin voi liittyä henkilökohtaisia asioita ja kokemuksia, joita ei välttämättä haluta jakaa ryhmässä. Lisäksi halusin varmistaa, että jokainen haastateltava saa

äänensä kuuluviin ja että voin itse keskittyä kuuntelemaan yhtä ihmistä kerrallaan. Näiden seikkojen vuoksi päädyin yksilöhaastatteluihin.

Haastattelun lisäksi olen käyttänyt havainnointia aineistonkeruumenetelmänä. Havainnoimalla saadaan hyvin tietoa ihmisten todellisesta toiminnasta verrattuna pelkkään haastatteluun. Tieteellinen havainnointi on systemaattista tarkkailua ja sitä voidaan käyttää aineistonkeruumenetelmänä joko itsenäisesti tai haastattelun tukena. Havainnointi sopii hyvin laadulliseen tutkimukseen, erityisesti vuorovaikutuksen ja muuttuvien tilanteiden tarkkailuun. (Hirsjärvi ym. 2009, 212-213). Opinnäytetyössäni tarkastellaan juurikin vuorovaikutuksen rakentumista toiminnan aikana, joten havainnointi täydentää hyvin haastatteluaineistoa.

Havainnointi voi olla hyvinkin tarkkaan etukäteen suunniteltua ja rajattua eli strukturoitua tai joustavaa ja väljää eli strukturoimatonta (Hirsjärvi ym 2009, 214). Toiminnan havainnointia varten laadittiin havainnointilomake (liitteenä) tutkimuskysymysten ja teorian pohjalta. Kysymyksenasettelu lomakkeessa on melko väljää ja kysymykset ovat kokonaisvaltaisia. Havainnointilomake myös täytetään vasta toiminnan jälkeen toisen ohjaajan kanssa keskustellen, joten näkisin tässä tapauksessa havainnoinnin olevan puolistrukturoitua. Havainnoinnissa on myös tärkeää suunnitella tutkijan rooli ja osallisuusaste. Tutkijalla on neljä mahdollista positiota; täysin osallistuva, osallistuja havainnoitsijana, havainnoitsija osallistujana ja täysin havainnoitsija. (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2006.) Neulekahvilassa ohjaan ensisijaisesti toimintaa ja teen samalla havainnoita, joten olen osallistuja havainnoitsijana.

Tarkoituksena oli haastatella kahta tai kolmea neulekahvilatoimintaan osallistunutta. Valitsin haastateltaviksi pyydettävät sen mukaan, keiltä arvelin saavani mahdollisimman monipuolista tietoa eri näkökulmista. Haastateltavien rekrytointi oli helppoa ja he olivat motivoituneita osallistumaan opinnäytetyöhöni. Sovin kaksi haastattelua toisen toimintakerran aikana. Haastattelut toteutuivat suunnitellusti ja ne pidettiin Kohtaus ry:n tiloissa pari viikkoa viimeisen toimintakerran jälkeen. Ennen haastattelua haastateltavia informoitiin suullisesti ja kirjallisesti opinnäytetyöni tarkoituksesta, aineiston säilytyksestä ja käsittelystä sekä muista olennaisista seikoista (liite 3). Haastattelutilanteet olivat mielestäni rentoja ja keskustelunomaisia, taustameteli aiheutti pieniä häiriöitä mutta ei vaikuttanut haastattelujen kulkuun tai litteroinnin tarkkuuteen. Haastattelut tallennettiin ääninauhurille ja litteroin ne tekstimuotoon sanatarkasti, jättäen kuitenkin pois toistuvia äännähdyksiä ja täytesanoja kuten tota, niinku, tavallaan, vähän. Litteroituna aineisto oli pituudeltaan 13 sivua, fontilla Calibri ja fonttikoolla 11. Litteroitujen haastattelujen lisäksi analysoitavaan aineistoon kuului noin kaksi sivua toiminnasta havainnointilomakkeelle tehtyjä muistiinpanoja.

7.2 Aineiston analyysi

Analysoin aineiston käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Menetelmässä yhdistellään käsitteitä systemaattisesti ja saadaan näin vaihe vaiheelta vastaus tutkimuskysymykseen. Prosessi etenee seuraavien vaiheiden mukaan: 1) aineiston pelkistäminen 2) aineiston ryhmittely 3) abstrahointi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103, 112). Seuraavassa eli ryhmittelyvaiheessa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110). Olin jo tutustunut aineistoon alustavasti tehdessäni haastatteluja sekä litteroidessani tekstiä. Myös havainnointilomaketta täytettäessä käydyissä keskusteluissa oli noussut esiin selkeitä teemoja, kuten yhteisöllisyyden rakentuminen ja toiminnan merkitykset yksilölle. Aluksi pelkistin aineiston poimimalla litteroidusta tekstistä pelkistetyt ilmaisut uuteen tekstitiedostoon. Luin tekstiä läpi ja etsin samankaltaisuuksia sekä tutkimuskysymyksiini liittyviä ilmaisuja. Erityisesti toiminnan sosiaaliset merkitykset ja onnistumisen kokemukset toistuivat vastauksissa. Koodasin aineistosta tutkimuskysymyksiin liittyvät ja muut selkeästi esiinnousevat asiat erivärisillä kynillä, jonka jälkeen ryhmittelin ne uuteen tekstitiedostoon luokittain. Tässä vaiheessa luokkia oli 21.

Aluksi yhdistin toisiinsa käsityön eri merkitykset, kuten sosiaaliset ja käytännölliset merkitykset. Omaan itseen liittyviä positiivisia vaikutuksia olivat muun muassa onnistumisen kokemukset, voimaantuminen, uskaltaminen ja uuden oppiminen. Lisäksi mainittiin useasti käsityön rauhoittava vaikutus. Näistä koostin kategorian ”Käsityön merkitykset ja hyvinvointivaikutukset”. Olin pohtinut jo aiemmin erilaisia keinoja madaltaa toimintaan osallistumisen kynnystä. Aineistosta nousi esille useita osallistumista tukevia ja viihtyvyyteen vaikuttavia tekijöitä, kuten vapaaehtoisuuden periaate, ohjaajan toiminta ja tilalliset ratkaisut. Lisäksi haastateltavat toivat esille omaan persoonallisuuteensa liittyviä toimintaan osallistumista tukevia ja rajoittavia tekijöitä. Näistä koostin kategorian ”Osallistumista tukevat ja rajoittavat tekijät”. Ohjaajan toimintaan ja ohjaustyyliin liittyviä asioita oli mainittu enemmänkin, minkä vuoksi päätin sijoittaa kaikki ohjaajan toimintaan liittyvät asiat omaan kategoriaansa, vaikka ne olisivat nähtävissä myös mahdollisesti toimintaan osallistumista tukevinä tekijöinä. Tilalliset ratkaisut vaikuttivat lähinnä vuorovaikutuksen rakentumiseen. Niiden lisäksi aineistossa oli luonnehdittu vuorovaikutusta ja tunnelmaa ja pohdittu muita niiden rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä. Näistä loin kategorian ”Tunnelmaan ja vuorovaikutukseen liittyvät tekijät”. Haastatteluissa ja neulekahviloissa olin kysynyt kävijöiltä myös palautetta toiminnasta. Aluksi palautteelle oli oma kategoria, joka oli kuitenkin muita huomattavasti suppeampi. Kategorian ilmaukset olivat myös joko luokiteltavissa toimintaan osallistumista tukeviin tekijöihin tai ohjaajan toimintaan, joten siirsin ne kyseisiin kategorioihin. Näin saavutin lopulliset neljä kategoriaa, jotka esittelen tarkemmin seuraavassa luvussa. Pelkistettyjen ilmausten luokitteluvaiheet selviävät liitteenä olevasta taulukosta (liite 4).

8 Tulokset

Tässä luvussa erittelen opinnäytetyöni tuloksia, jotka olen jaotellut analyysin pääluokkien mukaan. Sisällönanalyysin tuloksena aineistosta erottui neljä pääluokkaa, jotka kuvaavat neulekahvilatoimintaan osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä, kokemuksia toiminnasta sekä käsityön merkityksiä ja vaikutuksia yksilön näkökulmasta. Erityisesti korostuivat oikeanlaiseen tunnelmaan vaikuttavat asiat ja käsityön moninaiset merkitykset. Olen sisällyttänyt lukuun suoria lainauksia haastatteluista.

8.1 Tunnelmaan ja vuorovaikutukseen liittyvät tekijät

Neulekahvilassa oikeanlainen tunnelma on tärkeää, sillä se tukee rentoutumista ja vuorovaikutuksen rakentumista. Tunnelmaa luonnehdittiin hyväksi, lämpimäksi ja rauhalliseksi.

”oli just semmonen mitä neulekahvilas pitääki olla --- sellanen rauhallinen”

Tunnelman rakentumista tuettiin etukäteen pohtimalla esimerkiksi valaistusta ja huonekalujen sijoittelua. Tärkeäksi koettiin myös jo ovelta alkava visuaalisuus ja kutsuvuus, jota luotiin rekvisiitilla kuten langoilla. Ensimmäinen neulekahvila pidettiin isommassa tilassa pöydän ääressä. Pöydän ääressä istuminen koettiin kuitenkin ahtaaksi ja hankalaksi joten toinen toimintakerta pidettiin pienemmässä tilassa, jossa oli mahdollisuus istua sohvilla ja lattialla.

”oli ihan hyvä et oltiin suuren pöydän ääressä mut siinki on vähän vaikeet ku --- siel toisel puolel on vähän ahdasta ni pääsee aika vaikeesti neuvomaan. Ja sit just se et ku se on nii iso tila et ku siin pöydän ääres on jotain pari ihmistä ni -- - ei oikein ollu semmonen et tässä on tämä neulekahvila.”

Sohvat oli sijoitettu piirimuodostelmaan, jolloin kävijät kohtasivat toisensa luontevasti.

Tärkeiksi koettiin tilan intiimiys, fyysinen läheisyys ja vapaus valita ja vaihtaa istumapaikkaa.

”just kiva et ku --- oli siirrytty sinne yläkertaan et se oli sellanen intiimimpi”

”oli hyvä just se et oli pieni tila ja se oli sellanen yhteisöllinen”

Myös ihmiset luovat tunnelmaa; ensimmäisellä kerralla pöydän ääressä istui muutama ihminen isossa tilassa, toisella kerralla pienessä tilassa oli paljon ihmisiä ja liikkuminen oli vapaata. Tunnelmaa luotiin myös rauhallisella taustamusiikilla ja himmeällä valaistuksella. Musiikki voi luoda tunnelmaa ja täyttää hiljaisia hetkiä, mutta sen täytyy keskustelun mahdollistamiseksi olla tarpeeksi hiljaisella. Valaistuksen on hyvä olla himmeä, mutta neulontaa varten tarvitaan myös kirkasta täsmävaloa.

Vuorovaikutus oli leppoisaa, rauhallista ja välitöntä. Ensimmäisellä kerralla oli enemmän ohjaajan ja kävijöiden kahdenvälistä vuorovaikutusta, toisella kerralla taas kävijätkin juttelivat enemmän keskenään. Toisaalta taas ensimmäisellä kerralla koettiin syntyneen enemmän keskustelua kun paikalla oli vain muutama ihminen, toisella kerralla kaikki syventyivät enemmän omaan työhönsä.

”Mut sitten just siin ekassa oli vähän semmonen et pari ihmist siellä täällä mut sit siin kuitenkin syntty tosi paljon keskusteluu”

Ihmiset tutustuivat toisiinsa ja keskustelu eteni käsitöistä syvällisempiinkin aiheisiin. Ohjaajien ei tarvinnut kannatella keskustelua, vaan se eteni luontevasti. Haastateltavat kokivat keskustelun aloituksen omasta käsityöstä helpommaksi kuin ilman mitään aihetta. Omasta käsityöstä oli luontevaa jakaa asioita vieruskaverille, apua myös pyydettiin ja annettiin hyvinkin matalalla kynnyksellä.

”kaikil on se oma juttu mut --- aina ku ruvetaan tekemään käsitöitä ni siin on kuitenkin sellast jakamista”

Tärkeää oli myös vuorovaikutuksen vapaaehtoisuus, yksin tekeminen ja neuvojen kysyminen vain tarvittaessa oli osalle luonteva tapa osallistua.

”yleensä tykkään olla siel nurkassa ja tehä itsestään ja kysyy sit neuvoo jos nyt jotakin on” ”sopivasti sai olla rauhassa kanssa”

”joskus on ihan mukava jutella niitten kanssa mutta mä voin vaan kuunnella niitä ihmisiä --- ja olla ihan yksin vaan --- enkä olla muitten ihmisten luona”

8.2 Ohjaamiseen liittyvät tekijät

Neulekahvilatoiminta on jatkuvaa ja vapaamuotoista, mikä tekee siitä haasteellista ohjattavaa verrattuna vaikkapa suljettuun ryhmään. Ohjaajan ensimmäinen tehtävä on uusien tulijoiden vastaanotto ja informointi. Jokainen tulija huomioidaan ja saatetaan tarvittaessa toimintaan mukaan. Ohjaaja aloittaa ja tarvittaessa ylläpitää keskustelua ja neuvoo samalla käsitöihin liittyvissä asioissa. Neulekahvilan oli tarkoitus toimia myös matalan kynnyksen mahdollisuutena uusien taitojen kokeilemiseen ja oppimiseen, joten suuri osa ohjaamisesta oli motivointia ja kannustamista. Osa saapui paikalleen uteliaisuuttaan, joten myös toimintaan houkuttelu ja yksilöllisesti mukaan tukeminen kuului ohjaajan tehtäviin. Ohjaajien läsnäolo tukee vapaamuotoisen toiminnan yhteisöllisyyden rakentumista ja muuttaa parhaimmillaan osallistujien ”rinnakkaisleikin” yhteiseksi tekemiseksi. Tärkeää taidollisen tuen lisäksi oli sosiaalinen tukeminen ja kohtaaminen. Ohjaajia oli aina paikalla kaksi, Kohtaus ry:n työntekijä vastasi enemmän henkilökohtaisesta tuesta ja tunnelman ylläpitämisestä kun taas itse keskityin enemmän käsitöissä auttamiseen sekä motivointiin ja

rohkeisuun. Neulekahviloiden aikana hoidettiin myös kävijöiden asunto- ja muita tarvittavia asioita.

Toisen ohjaajan läsnäolon merkitys oli suuri, sillä silloin saatoin itse keskittyä neuvomaan jotakuta yksityiskohtaisesti, kun tiesin että joku ottaa vastaan uudet tulijat ja pitää tarvittaessa tunnelmaa yllä. Moni tarvitsi niin taidollisesta kuin sosiaalistakin yksilöllistä tukea ja oli tärkeää voida keskittyä yhteen ihmiseen kerrallaan. Viimeisessä neulekahvilassa kävijöitä oli niin paljon, etten pystynyt neuvomaan kaikkia ja kiireen tunne välittyi myös kävijöille.

Ohjaajan toiminta koettiin rennoksi, kärsivälliseksi, ystävälliseksi ja tasapuoliseksi. Haastateltavat luonnehtivat ohjaajan toimintaa myös ohjattavakeskeiseksi ja rauhalliseksi. Tärkeää osallistujille oli toisaalta saatavilla olo ja apua tarvitsevien aktiivinen huomiointi, toisaalta taas oma rauha tekemiseen ja luottaminen siihen, että ihmiset hakeutuvat itse toimintaan eikä ketään tarvitse kärkeä osallistumaan.

”ku ihmiset saa pikkusen --- kattoo et ai tollasta ni kyl ne sit lähtee mukaan”
 ”olit enemmän sellanen et odottelit alhaalla et ne jotka halua voi tulla ja sit bongasit ne ihmiset jotka tarttee apuu”

Ohjaamisessa hyvää oli se, että näytetään missä on tehty virhe ja neuvotaan oikea tapa rauhallisesti ja sanomatta mitään tuomitsevaa.

”on se tosi tärkeet ettei sitä et jos tekee jotain väärin ni toinen ei tuomitse”
 ”näytit ne et mä näin ne virheet et kun mä olin tehny jotaki väärin ni ohjasit et miten se tehdään oikein ja että sillai kärsivällisesti ja ystävällisesti”

Ohjaaja nähtiin helposti lähestyttävänä ja nuorekkaana (vastakohtana useiden negatiivisiksi mieltämille tätimäisille käsityönopettajille).

” olit samal viivalla ihmisten kans et sua oli helppo lähestyy just ehkä sen takii”

Toiminnassa tärkeänä koettiin se, ettei toiminta ollut liian koulumaista tai ohjattua ja sai tehdä mitä halusi ennalta määritettyjen vaihtoehtojen sijaan. Hyvää vapaamuotoisuudessa oli että tuli juteltua muiden kanssa, sai olla rauhassa mutta tarvittaessa sai myös neuvoja. Erikseen mainittiin myös se, ettei omia välineitä välttämättä tarvinnut tuoda, vaan ne löytyivät paikan päältä.

Erityisesti viimeisellä kerralla ohjaajaresurssit olivat liian pienet osallistujamäärään nähden. Kiire välittyi myös kävijöille ja kehittämiseksi esitettiin useamman ohjaajan paikallaolo tai vapaaehtoisten apuohjaajien hyödyntäminen.

Vakikävijöiden mukaan saamisen arveltiin olevan helpompaa, jos toimintaa esiteltäisiin yläkerran kahvilassa tai osallistujia houkuteltaisiin enemmän.

Toisaalta tällöin toiminnan vapaaehtoisuus ja osin siihen perustuva vetovoima vähenisi. Myös toiminnan lyhyttä esittelyä alkuun toivottiin, samoin pieniä valmiita ohjeita ja ideoita.

”ku se neulekahvila alkaa ni siin vois ottaa sellasen pienen et hei tulkaa tai vois vähän esitellä sitä toimintaa”

Haasteellisinta toiminnan ohjaamisessa oli ulkopuolisten läsnäolon ja tilaratkaisujen luoma levottomuus ensimmäisellä kerralla. Ulkopuoliset olivat kohderyhmään kuulumattomia, toimintaan tutustumaan tulleita, joilla ei ollut edes aikomusta osallistua neulekahvilaan tai vuorovaikutukseen kävijöiden kanssa. Myös Kohtaus ry:n vapaan kahvilatoiminnan levittäytyminen neulekahvilalle varattuun tilaan häiritsi tunnelmaa. Tässä on tosin vaikea vetää rajaa siihen, milloin tilassa oleskelija on mahdollinen kiinnostunut osallistuja ja milloin ulkopuolinen. Lisäksi haasteita loivat viimeisellä kerralla ohjaajaresurssit ja oman rajallisuuden sietäminen, sillä kaikkia ei pystynyt kohtaamaan ja neuvomaan. Kiireen positiivisena seurauksena ilmeni kuitenkin se, että ihmiset neuvoivat toisiaan, mikä tuki vuorovaikutuksen rakentumista. Osallistujien taitotaso vaihteli myös paljon, osa tarvitsi paljon tukea ja kädestä pitäen neuvomista, osa taas vain muistutusta kantapäähän neulomistekniikasta.

8.3 Käsityön merkitykset ja vaikutukset

Ehdottomasti tärkeimmiksi aineiston pohjalta nousivat käsityön sosiaaliset merkitykset. Niiden lisäksi haastateltavat kokivat käsityöllä olevan ainakin esteettisiä ja käytännöllisiä merkityksiä. Käsityötoiminnalla koettiin olevan myös positiivisia vaikutuksia, tärkeimpänä rauhoittuminen käsitöitä tehdessä. Sosiaaliset merkitykset liittyivät toisaalta toiminnan aikana rakentuvaan vuorovaikutukseen ja jakamiseen, toisaalta taas käsitöiden mahdollistamaan hyväntekeväisyyteen ja läheisten huomiointiin. Toiminnan aikana ilmenneitä merkityksiä olivat muihin käsitöitä harrastaviin tutustuminen, vuorovaikutuksen intensiivisyys ja oman harrastuksen laajentuminen koko illan teemaksi.

”et tutustuu muihinki ihmisiin ketkä tykkää tehdä tietynlaisii asioita”

” jes nyt --- tuli se mun juttu koska kuitenkin toi käsityömaailma on vähän mielletty sellaseks iäkkäämpien ihmisten hommaksi --- et sit se oli kiva et se tuotiin tänne ja --- ei vaa aina olla silleen et ai taas sä mummoilet siel nurkassa vaa oliki et hei nyt kaikki tekee käsitöitä”

Käsitöiden koettiin myös edistävän jakamista ja vähentävän paineita ylläpitää keskustelua. Käsityön luonnehdittiin antavan turvaa vuorovaikutustilanteisiin ja mahdollisuuden paeta hetkeksi oman työn pariin.

”siin on semmoses turvallisessa ympäristössä ja sit --- voi vähän paeta siihen omaan hommaan ja sit tulla välil ulos sieltä”

Lisäksi käsityötoiminta koettiin harrastuksena, jollainen aiemmin oli puuttunut elämästä. Yksi haastateltavista mainitsi käsityön tekemiseen motivoitumisen olevan helpompaa muiden seurassa.

”joskus siin voi olla monen kuukauden tauko ku sellanen vaihe on et ei enää tee mieli tehdä --- kun muutkin tekee sitä ni itekki tekee --- jos on ainut ihminen joka tekee sitä ni --- ei ihan noin vaan ellei joku tietty ihminen pyydä tekee”

Sosiaalisia merkityksiä loivat myös läheisille käsitöiden antaminen ja hyväntekeväisyys. Lahjoitustyöt koettiin mahdollisuutena antaa tarvitsevalle. Läheisille neuuloessa taas saattoi ilahduttaa muita ja antaa tunnearvoltaankin suuren lahjan.

”tykkään siitä et mä voin antaa jotain jollekin joka tarvitsee sitä. Ni sitte mä oon tehny vaik jouluks jotai sukki lapsille hyväntekeväisyyteen”

”teen myös läheisille. Et se on oikeestaan aika halpa ja helppo lahja mutta siin on niin paljon tunnearvoa”

Myös käsityön käytännöllinen merkitys nousi esiin meille suomalaisille niin tärkeiden villasukkien myötä. Haastateltavat kokivat, että on tärkeää osata parsia reiät tai tehdä läheiselle talvella lämmittävät sukat. Käsityö koettiin hyödyllisenä, sillä lopputulos on parhaimmillaan esteettistä iloa tuottava, mutta samaan aikaan myös tarpeeseen tehty käyttöesine.

”se on semmosta tärkeätä ettei oo reikiä sukissa --- et ku koht tulee kylmempää et voi sit käyttää niitä villasukkia”

”siihen yhdistyy sellanen arki --- et teenpä tässä nyt kummityölle villasukkaa ettei se palelis talvella”

”sen sijaan et jos sä teet jotai sellasta taidetta mist tulee vaa joku näyttelyesine --- et mä oon sit ehkä jotenki semmonen käytännön ihminen et mä arvostan enemmän sellasta josta on muutakin hyötyä kuin se esteettinen arvo”

Myös konkreettisen käsillä tekemisen arveltiin olevan tärkeää, sillä ihminen on luotu tekemään ja vastapainoksi ajatusmaailmalle tarvitaan jotain käsin kosketeltavaa.

”ehkä me ollaa nii paljon tuol ajatusmaailmassa ja vaan analysoidaan kaikkee et välil pitäs päästä sieltä päin sisält pois”

Esteettisiä merkityksiä puolestaan tuottivat käsityön suunnittelu etukäteen, uuden luominen ja käsityömateriaalien värikkyys.

”oon aika luova ihminen, tykkään luoda uutta ja suunnitella et mitä mä teen”

Haastateltavat kokivat käsityön olevan rauhoittavaa tekemistä. Lisäksi haastatteluissa nousi esiin käsityötoiminnan positiivinen vaikutus itsetuntoon ja itsensä kehittämiseen. Eräs

haastateltavista oli myös ohjannut muita käsitöiden tekemisessä ja kertoi sen tuottaneen onnistumisen kokemuksia monella eri tasolla, ensin uuden taidon oppimisen ja sitten muiden ohjaamisen yhteydessä.

”tää homma nous seuraavalle tasolle että mä sain ensin onnistumisen kokemuksii siitä et mä opin uuden jutun ite --- ja sit mä pääsin mukaan siihen et --- ku mä tykkään opettaa juttui ja --- mä tykkäisin joskus ohjata jotain ni sit mä sain onnistumisen kokemuksii viel siitäkin et mä pääsin ohjaamaan myös muita. Et se oli kyl erittäin voimauttavaa et tollaset asiat tekee hyvää sille minäkuvulle et muistaa välil senki et mä en oo koko aika joka sekunti mikää helvetin mielenterveyskuntoutuja et mä oon paljon muutaki”

”oli tosi kiva et pääsee opettaa jotai sellasta mitä ite osaa, mitä itelle on joskus opetettu. Et antaa hyvän kiertää ni se on kiva tunne”

Moni kokeili neulekahvilassa ensimmäistä kertaa jotain uutta tai palautti mieleen aiemmin opittua. Uuden oppimisen, uskaltamisen ja onnistumisen kokemukset olivat tärkeitä monelle osallistujalle.

”Kai siin on sellanen uuden oppimisen juttu”

”Joo mä sain siitäki onnistumisen kokemuksen --- koska mä opin parsii sukia --- olin kerran ku äiti oli näyttäny mulle miten se tehdään mut mä en ollu koskaan päässy tekemään sitä. Niin se vahvisti mun muistikuvia siitä”

8.4 Toimintaan osallistumista tukevat ja rajoittavat tekijät

Alusta asti oli tärkeää luoda neulekahvilatoiminnasta mahdollisimman kohderyhmän tarpeet huomioivaa ja osallistumiskynnykseltään matalaa. Tämä tarkoitti esimerkiksi, ettei osallistujilta vaadittu mitään etukäteistaitoja ja materiaaleja oli tarvittaessa saatavilla. Haastatteluissa nousi esiin muutamia tärkeitä huomioita, jotka voisi määritellä neulekahvilan periaatteiksi. Ensimmäisenä on vapaaehtoisuuden periaate. Toimintaan osallistuminen on joustavaa, tulla ja lähteä saa silloin kun haluaa. Myöskään käsitöiden tekemiseen ei ole pakko osallistua. Ihmiset motivoituvat erään haastateltavan mukaan toimintaan paremmin, kun saavat ensin itse tarkkailla mitä tapahtuu. Erityisen tärkeänä koettiin ettei toiminta ole koulumaista ja osallistujilla on vapaat kädet tehdä mitä tahansa käsityötä.

”mielummin tekee mitä itse haluaa eikä et on pakko tehdä tämä tämä ja tämä --- koulutyypinen että kaikilla sama aihe”

”ei ollu sellasta että nyt tässä taululla näätte kolme kuvaa että nämä vaihtoehdot teillä on voitte tehdä joko virkatun kissan tai sukat tai sillee koulumaista et kyl kuitenkin ihmiset lähtee mukaan --- ehkä paljon avoimemminkin sellaseen et se ei oo liian ohjattuu”

Myös henkilökohtaisen ohjauksen mahdollisuus nähtiin tärkeänä, tässäkin olivat taustalla monen negatiiviset kokemukset koulun käsityötunneilta, joissa yksi opettaja yrittää opettaa kahtakymmentä vasta-alkajaa.

”kun se koko kokemus siit tunnista on se et ku sä vaa istuit ja tuijotit sitä työtä ja koit ittes huonoks eikä ollu kellään aikaa neuvoo”

Haastateltavat toivat esiin myös toimintaan osallistumista rajoittavia ja edistäviä omaan persoonallisuuteensa ja aiempiin kokemuksiinsa liittyviä tekijöitä. Neulekahvilaan ja ylipäättään ryhmiin osallistumista mahdollisesti rajoittavina tekijöinä koettiin sisäänpäinkääntyneisyys, itsekriittisyys, epäonnistuessa tuleva häpeän tunne ja vaikeus pyytää apua tai ottaa neuvoja vastaan.

”ku on vähän itsekriittisiä ajatuksia että ku toinen ihminen on silleen rauhallinen ni sitte tajuaa et ne tulee itsestään eikä toisest ihmisestä ne itsekriittiset ajatukset”

Lisäksi haastateltavilla oli aiempia kokemuksia ulkopuolisuuden tunteesta ja kontrollin luovuttamisen vaikeudesta. Eräs haastateltavista kuvaili itseään erakkopersonaksi, joka ei pidä small talkista ja mieluiten on nurkassa yksin ja kuuntelee muiden juttuja.

”Mieluummin oon hiljaa ja kuuntelen ja sitten jos on jotain asiaa jollakin ni sanon sit sen mutta en sillain --- että ihan vaan pakon takia puhua ihmisille jos ei kiinnosta sellanen”

Vapaaehtoisessa ja vapaamuotoisessa toiminnassa tämä ei kuitenkaan tuntunut muodostuvan osallistumisen esteeksi. Neulekahvilatoiminnassa monenlaiset vuorovaikutuksen ja osallistumisen tavat olivat mahdollisia. Myös muita mahdollisesti rajoittavia tekijöitä pyrittiin huomioimaan toimintaa ohjattaessa, kiinnittämällä erityistä huomiota kannustamiseen ja hienovaraiseen tukemiseen. Toimintaan osallistumista tukevia tekijöitä puolestaan olivat toiminnan monipuolisuus, oma innostus neuvoa muita, oma luovuus ja mahdollisuus esitellä mitä osaa ja tulla tällä tavoin nähdyksi. Yksi haastateltava kertoi kyllästytävänsä jos tekeminen on liian samanlaista ja käsitöiden tarjoavan monipuolisuutta. Vapaassa palautteessa kerrottiin toiminnan olevan mukavaa, kivaa ja hyvää tällaisenaan ilman erityistä teemaa. Toiminnan toivottiin myös jatkuvan säännöllisenä.

8.5 Yhteenveto

Neulekahvilan lämmin ja rauhallinen tunnelma rakentui toisaalta tilallisten ja ulkoisten tekijöiden, toisaalta paikallaolevien ihmisten ja vuorovaikutuksen varaan. Tärkeitä elementtejä olivat valaistus, musiikki, sopivankokoinen tila sekä huonekalujen sijoittelu tilassa. Näiden avulla luotiin intiimiä ja yhteisöllistä tunnelmaa, joka edisti vuorovaikutusta.

Vuorovaikutus oli toimintakerrasta riippuen joko ohjaajan ja kävijän kahdenvälistä vuorovaikutusta tai kävijöiden välistä jatkuvaa ja muuttuvaa keskustelua. Käsitöiden koettiin toimivan hyvänä keskustelunaloituksena ja toisaalta hetkellisenä syynä paeta vuorovaikutustilanteista. Keskustelu eteni luontevasti, ihmiset auttoivat toisiaan ja käsityöaiheista edettiin syvällisempiinkin keskusteluihin. Tärkeää oli vuorovaikutuksen vapaaehtoisuus ja ryhmässä olemisen monenlaisten tapojen tunnistaminen ja mahdollistaminen. Osa koki tärkeäksi rauhassa tekemisen ilman suoraa kontaktia muihin kävijöihin.

Ohjaajan toiminnassa oli tärkeää uusien tulijoiden vastaanotto, huomiointi ja tarvittaessa toimintaan mukaan saattaminen. Moni tarvitsi myös motivointia, kannustusta ja tukea. Taidollisen yksilöohjauksen lisäksi ohjaajan tehtävänä oli yleisen keskustelun ja tunnelman ylläpito sekä sosiaalinen tuki ja kohtaaminen. Kahden ohjaajan paikallaolo mahdollisti yksilökohtaamisiin syventymisen sekä ohjaajien tehtävien eriyttämisen. Tärkeää ohjaajan toiminnassa oli saatavilla olo ja apua tarvitsevien huomiointi, mutta myös oma rauha tekemiseen ja toimintaan hakeutumisen täysi vapaaehtoisuus koettiin hyvinä. Myös ohjaajan persoonallisuudella ja ohjaustavalla on merkitystä: ohjaajan rauhallisuus, nuorekkuus, kärsivällisyys ja kannustavuus koettiin tärkeiksi ominaisuuksiksi. Toimintaa pidettiin sopivan vapaamuotoisena, ei liian koulumaisena tai ohjattuna. Tärkeää oli saada tehdä mitä halusi ennalta määriteltyjen tekniikoiden sijaan.

Ohjaajaresurssit olivat ajoittain liian pienet monen kävijän kaivatessa intensiivistä yksilöllistä tukea. Toimintaan toivottiinkin useampaa ohjaajaa tai vapaaehtoisten apuohjaajien paikallaoloa. Lisäksi toivottiin toiminnan lyhyttä esittelyä ennen sen alkua useamman kävijän mukaan saamiseksi ja pieniä valmiita ohjeita tai ideoita jotka ehtisi toteuttaa neulekahvilan aikana. Ohjaamisen suurin haaste oli tilaratkaisuista ja ulkopuolisten läsnäolosta johtuva levottomuus. Lisäksi viimeisellä kerralla ohjaajaresurssit olivat riittämättömät, toisaalta tämä ei varsinaisesti haitannut toimintaa, sillä ihmiset neuvoivat myös toisiaan. Ajoittain oli vaikea sietää omaa rajallisuuttaan, sillä suuren osallistujamäärän myötä kaikkia ei ollut mahdollista kohdata tarpeeksi intensiivisesti. Osallistujien taitotaso ja sosiaalisen tuen tarve vaihteli paljon.

Käsityöllä koettiin olevan ainakin sosiaalisia, esteettisiä ja käytännöllisiä merkityksiä. Lisäksi koettiin positiivisia hyvinvointiin ja omaan itseen liittyviä vaikutuksia, kuten käsityön tekemisen myötä rauhoittuminen ja toiminnan aikana saadut uuden oppimisen ja onnistumisen kokemukset. Toiminnan aikana rakentuneita sosiaalisia merkityksiä olivat muihin harrastajiin tutustuminen ja käsityön mahdollistama intensiivisempi vuorovaikutus. Myös Anna Kouhia (2016) on väitöstutkimuksessaan todennut käsityön tuottavan sosiaalisia merkityksiä. Käsitöiden avulla voidaan kokea yhteenkuuluvuutta ja rakentaa omaa

kulttuurista ja kansallista identiteettiä. Käsitöiden yhdessä tekeminen luo jo sinällään yhteenkuuluvuuden ja yhteisyyden tunteita. (Kouhia 2016, 49.) Toiminnan ulkopuolelle ulottuvia sosiaalisia merkityksiä olivat käsitöiden tekeminen läheisiä varten ja hyväntekeväisyyteen osallistumisen tuottama tarvitsevalle antamisen ilo. Käytännöllisiä merkityksiä olivat esimerkiksi sukkien parsimisen taito talvea varten ja käsityön tekemisen konkreettisuus ajatusmaailman vastapainoksi. Kouhian (2016) tutkimuksessa konkreettista merkitystä edusti käsityön moniaistisuus eli materiaalin tuntu ja villan tuoksu. Myös tehtyjen käsitöiden käytännöllisyys nousi tärkeäksi. (Kouhia 2016, 48-49.) Esteettisiä merkityksiä loivat käsityön suunnittelu etukäteen, sen toteutus sekä materiaalien värit.

Käsityön tekeminen koettiin rauhoittavaksi. Lisäksi nousi esiin positiivisia vaikutuksia itsetuntoon ja itsensä kehittämiseen. Näistä tärkein oli uuden oppiminen, tärkeitä olivat myös uskaltamisen ja onnistumisen kokemukset sekä itsensä haastaminen kokeilemaan jotain uutta. Uuden oppiminen, uusien ihmisten tapaaminen ja taitojen opettaminen muille olivat tärkeitä syitä osallistua käsityötoimintaan myös Kouhian (2016) tutkimuksessa (Kouhia 2016, 50). Myös Pöllänen (2012) mukaan käsityö voi tuottaa psyykkisen hyvinvoinnin ja elämänhallinnan kokemuksia, jotka liittyvät esimerkiksi saavutuksen tunteen syntyyn tai omien taitojen kehittämiseen (Pöllänen 2012).

Neulekahvilatoiminnan oli tarkoitus olla mahdollisimman matalakynnyksistä ja kohderyhmän tarpeet huomioivaa. Tärkeää oli toiminnan avoimuus ja vapaaehtoisuus. Toimintaa sai tarkkailla ja siihen sai osallistua sen verran kuin itse halusi tai olla kokonaan osallistumatta. Etukäteistaitoja ei vaadittu ja materiaaleja oli saatavilla. Tärkeäksi koettiin vapaus tehdä haluaamansa käsityötä etukäteen määriteltyjen vaihtoehtojen sijaan. Myös henkilökohtaisen ohjauksen mahdollisuus nostettiin esiin positiivisena tekijänä. Osallistujien persoonallisuuden piirteet ja aiemmat kokemukset toimivat osallistumista edistävinä mutta myös mahdollisesti rajoittavina tekijöinä. Osallistumista tukevinä tekijöinä nähtiin kiinnostus monipuolisuuteen, oma innostus neuvoa muita, oma luovuus ja mahdollisuus esitellä osaamistaan. Mahdollisesti rajoittavia tekijöitä taas olivat sisänpäinkääntyneisyys, itsekriittisyys, epäonnistumisesta johtuva häpeän tunne ja vaikeus ottaa neuvoja vastaan. Vapaaehtoisessa ja vapaaehtoisessa toiminnassa kuitenkin monenlaiset vuorovaikutuksen ja osallistumisen tavat olivat mahdollisia. Myös muita mahdollisesti rajoittavia tekijöitä pyrittiin huomioimaan toimintaa ohjatessa.

9 Luotettavuus ja eettisyys

Olen noudattanut opinnäytetyötä tehdessäni sosiaalialan eettisiä periaatteita sekä tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä. Sekä Talentian laatimiin eettisiin periaatteisiin sekä hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu salassapitovelvollisuus ja

yksityisyyden suoja (Talentian ammattieettinen lautakunta 2017, 38). Haastateltavilta pyydettiin kirjallinen suostumus osallistumiseen (liite 3), samalla kerrottiin mihin tietoja hyödynnetään ja että suostumuksensa voi perua koska tahansa. Haastatteluaineistoa säilytettiin tietoturvallisesti ja se hävitettiin opinnäytetyön valmistumisen jälkeen asianmukaisesti salassapidon turvaamiseksi. Aineistosta poistettiin tai muutettiin myös mahdollisesti yksilön tunnistamiseen johtavat tiedot. Tunnistettavuuden välttämiseksi ja eettisyyden takaamiseksi päädyin ennen opinnäytetyön esittelyä pyytämään haastateltavia kommentoimaan tekstiä. Tämä edistää myös sosiaalialan eettisten periaatteiden mukaista osallisuutta eli oikeutta saada tietoa omista asioistaan ja mahdollisuutta vaikuttaa niihin. Toki osallisuus rakentuu aina subjektiivisena kokemuksena. (Talentian ammattieettinen lautakunta 2017, 64.) Usein juuri syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten asioista puhuvat kaikki muut paitsi he itse. Siksi mielestäni opinnäytetyöni kommentointimahdollisuus ja tulkintojeni oikeellisuuden varmistaminen voi mahdollisesti edistää kohderyhmän osallisuuden kokemusta ainakin tämän opinnäytetyön osalta.

Lisäksi olen pohtinut opinnäytetyöni kohderyhmästä käyttämäni termiä. Termi ”syrjäytymisvaarassa olevat nuoret aikuiset” viittaa ikään ja yhteiskunnan rakenteista syrjäytymiseen ja on käytössä myös Kohtaus ry:n kohderyhmän määrittelyssä. Termin ”syrjäytyminen” käytöstä on käyty paljon kriittistäkin keskustelua, tosin se kohdistuu yleensä syrjäytymisen ja syrjäyttämisen eroihin, eli siihen, syrjäydytäänkö yhteiskunnasta aktiivisesti omien toimien vai syrjäyttävien rakenteiden perusteella. Opinnäytetyössäni olen kehittänyt toimintaa nimenomaan eri tavoin syrjäytymisvaarassa olevia nuoria aikuisia tukevaksi ja heidän toivomiaan asioita huomioiden. Siksi toiminta ja sen painotukset ovat myös erilaisia kuin ne olisivat vaikkapa ammattikorkeakouluopiskelijoille tai ylipäätään kaikille nuorille aikuisille suunnatussa toiminnassa. Myös haastateltavien kanssa on keskusteltu termin käytöstä ja ylipäätään syrjäytymisen määrittelystä. On ollut mielenkiintoista pohtia, kuka syrjäytymistä määrittelee ja millaisia merkityseroja vaikkapa syrjäytymisellä tai syrjäyttämisellä on.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu avoimuus sekä käytettyjen aineistonkeruu- ja analyysimenetelmien mahdollisimman tarkka raportointi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132-133). Laadullisen analyysin luotettavuutta voidaan parantaa mahdollistamalla analyysin arvioitavuus ja toistettavuus eli esittämällä päättelyketjut sekä käytetyt luokittelu- ja tulkintasäännöt niin tarkasti, että niitä soveltamalla jonkun muun olisi mahdollista päätyä samoihin tuloksiin (Eskola & Suoranta 2000, 215-216.) Olen pyrkinyt tekemään opinnäytetyöprosessistani mahdollisimman läpinäkyvän avaamalla käyttämäni menetelmät ja raportoimalla aineistonkeruu- ja analyysivaiheet tarkasti. Lisäksi olen liittänyt työni loppuun haastattelurungon, havainnointilomakkeen, haastateltavien saatekirjeen sekä taulukon, jossa

näkyä pääpiirteittäin tekemäni aineiston luokittelu. Näin ollen kuka tahansa voi halutessaan tarkastaa tekemäni luokittelut ja sitä kautta opinnäytetyön tulokset.

Sosiologiassa todellisuus nähdään sosiaalisena prosessina, jota tulisi tutkimusta tehdessä tarkastella mahdollisimman monesta näkökulmasta. Metodologinen triangulaatio eli useamman tutkimusmenetelmän käyttö mahdollistaa tämän ja se voidaan nähdä myös tutkimuksen luotettavuutta lisäävänä tekijänä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 143-145.) Omassa opinnäytetyössäni käytin aineistonkeruumenetelminä haastattelua ja havainnointia. Toiminnan havainnointia teki lisäksi Kohtauksen työntekijä, jolloin oman subjektiivisen näkemykseni lisäksi saatiin toinenkin näkemys. Tämä on perusteltua siksikin, että käsitöiden tekeminen ja siihen liittyvä yhteisöllisyys on minulle tuttua ja tarkastelen ilmiötä sisäpiiristä käsin. Tiedostan, että opinnäytetyössäni oli tutun aiheen ja laadullisten menetelmien vuoksi mahdollisuus positiivisten tulosten tavoitteluun ja sitä kautta tulosten vääristymiseen. Tätä pyrittiin ehkäisemään edellä mainituilla keinoilla. Olen myös ohjannut useiden vuosien ajan käsityöhön liittyviä työpajoja, joten olen oppinut tarkastelemaan käsityötä ammatillisesti ja kriittisesti. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa täydellistä objektiviteettia ei edes ole mahdollista saavuttaa, sillä tutkija tekee aina tulkintoja omista lähtökohdistaan käsin. Tämän subjektiivisuuden tunnustaminen on lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa ja luotettavuudena arvioimiseksi on tärkeää avata tutkimusprosessi mahdollisimman tarkasti. (Eskola & Suoranta 2000, 210-211.)

10 Arviointi ja pohdinta

Opinnäytetyö toteutui suunnitellusti sille varaamassani aikataulussa noin vuoden mittaisena prosessina. Loppuvaiheessa aikataulu tiivistyi joululomien ja työn arviointiaikataulujen vuoksi, mutta mielestäni tämä ei vaikuttanut opinnäytetyön laatuun. Opinnäytetyön aihe oli minulle henkilökohtaisesti hyvin tärkeä, mikä motivoi tekemisessä. Koen opinnäytetyön myötä saaneeni syvempiä näkökulmia rakkaaseen harrastukseeni sekä teorianäyttöä omien käsityöhön ja ohjaamiseen liittyvien kokemusten ja pohdintojen tueksi. Toisaalta tiedostan, että tuttu aihe voi vaikuttaa objektiivisuuteen, minkä vuoksi olen kiinnittänyt erityistä huomiota opinnäytetyön luotettavuuden lisäämiseen esimerkiksi monipuolisia aineistonkeruumenetelmiä käyttämällä. Opinnäytetyön toteutuksessa ei ilmennyt suurempia ongelmia. Toimintakerrat ja haastattelut toteutuivat suunnitellusti. Pieniä haasteita aiheutui osallistujamäärän pienuudesta ja tilan huonosta soveltuvuudesta toimintaan. Tilaongelma korjattiin toiselle toimintakerralle ja muut haasteet olivat lähinnä ulkoisista tekijöistä johtuvia eikä niihin voinut vaikuttaa omalla toiminnalla tai etukäteissuunnittelulla.

Vaikka aineisto oli laadullista opinnäytetyötä ajatellen riittävä, olisin mielelläni tehnyt useamman haastattelun tai haastattelujen tueksi määrällisen kyselyn. Toki laadullisessa

tutkimuksessa merkittäviä ovat nimenomaan yksilön kokemukset ja ajatukset sellaisenaan, mutta laajempi aineisto olisi antanut enemmän näkökulmia ja paremman kokonaiskuvan tarkasteltavasta ilmiöstä. Havainnointia olisi helpottanut toiminnan videointi, toisaalta siitä tiedottaminen olisi voinut vaikuttaa osallistujien toimintaan heidän ollessaan tietoisia havainnoinnista. Opinnäytetyöni kannalta saavutettu havainnoinnin tarkkuus oli myös riittävä, sillä tarkoituksena oli tarkastella vuorovaikutuksen rakentumista neulekahvilatoiminnan puitteissa ilmiönä, ei niinkään yksittäisten vuorovaikutustilanteiden yksityiskohtia.

Usein sosiaalialalla ajatellaan hyvän toiminnan olevan sellaista, jossa syntyy vuorovaikutusta ja yhteisyyttä osallistujien välille. Moni ohjaaja on itse persoonallisuudeltaan sosiaalinen ja ulospäinsuuntautunut. Tällöin tulee ehkä luonnostaan valittua toimintamuotoja ja harjoitteita, jotka vaativat osallistujilta heittäytymistä ja sosiaalista vuorovaikutusta. Toisaalta ymmärrän näiden harjoitteiden pedagogisen ja ryhmäyttävän tarkoituksen, toisaalta moni voi kokea ne lähinnä ahdistavina ja jättää jopa osallistumatta ryhmätoimintaan sen takia. Itselleni oli tärkeää huomioida ja mahdollistaa neulekahvilatoiminnassa erilaisia vuorovaikutuksen ja osallistumisen tapoja ja toivoisin, että näihin kiinnitettäisiin sosiaalialalla enemmänkin huomiota. Haastatteluissa tärkeänä koettiin mahdollisuudet vetäytyä toiminnasta tai osallistua siihen tarkkailijana.

Koen oman ohjaajuuteni ja ammatillisen identiteettini kehittyneen huomattavasti opinnäytetyöprosessin aikana. On ollut mielenkiintoista pohtia sosiaalialan ja käsityön suhdetta ja saada uusia näkökulmia omaan ohjaamiseen. Ohjaajuus vahvistuu myös rutinoitumisen kautta, itselleni on ollut tärkeää saada ohjata useampia neulekahviloita pitkällä aikavälillä, jolloin oma kehitys on tullut näkyväksi. Tärkeää on ollut myös Kohtaus ry:n työntekijöiltä ja neulekahviloihin osallistuneilta saatu palaute ohjaamisesta ja toiminnasta ylipäätään. Koen käsityömenetelmien ohjaamisosaamisen tärkeänä ammatillisena vahvuutena ja toivon voivani soveltaa sitä jossain muodossa työelämässä myös tulevaisuudessa. Lisäksi olen päässyt tutustumaan Kohtaus ry:ssä kehitettäviin hienovaraisen tukemisen ja yksilöllisesti tuetun yhteisöllisyyden menetelmiin, joiden läsnäolo näkyy myös neulekahvilatoiminnan periaatteissa. Opinnäytetyön kirjoitusprosessi on ollut rankka mutta antoisa. Opinnäytetyön tekemisen myötä olen oppinut pitkäjänteistä työskentelyä sekä oman työn suunnittelua ja arviointia.

Opinnäytetyön tulokset ovat hyödynnettävissä Kohtaus ry:n toiminnan kehittämiseen. Kohtaus ry kehittää jatkuvasti hienovaraisen ohjaamisen mallia, opinnäytetyön tulokset tukevat tätä kehittämistyötä. Tulokset kuvaavat myös yksilöllisesti tuetun yhteisöllisyyden elementtejä ja tuloksia voi neulekahviloiden lisäksi soveltaa muuhunkin Kohtaus ry:n toimintaan, kuten peli-iltojen kehittämiseen. Toivon, että opinnäytetyöni edistäisi myös käsityömenetelmien hyödyntämistä laajemminkin sosiaalialan eri toimintaympäristöissä. Käsityöt nähdään

useimmiten lähinnä iäkkäämpiä kiinnostavana toimintana, mutta neulekahvilailtojen suosio todistaa niiden innostavan nuoriakin. Käsitöiden tekemisessä yhdistyy monta hyvää asiaa; rentoutuminen, materiaalin konkreettinen tuntu käsissä, hyödyllinen lopputulos, uuden oppiminen ja onnistumisen kokemukset sekä sosiaalinen puoli. Itseni mukaan lukien moni tuntuu kaipaavan vastapainoa ajatustyölle ja nykyajan digitaalisuudelle. Käsityön hyvä puoli on myös sen muunneltavuus ja monipuolisuus. Käytettävän tekniikan ja materiaalit voi valita osallistujien taitotason mukaan, monien tekniikoiden vaatavuustaso on säädeltävissä myös yksittäisen osallistujan mukaan. Yhteiseen käsityöhön osallistuminen ei vaadi välttämättä pitkää sitoutumista; perustekniikan opettelee ja muutaman silmukan virkkaa parhaimmillaan minuutissa. Toisaalta rauhoittumista tai taidollista haastetta kaipaava voi uppoutua käsityöhön tunneiksi kerrallaan.

Olen halunnut neulekahvilatoiminnallani edistää myös hieman anarkistista näkemystä käsitöiden tekemisestä. Tärkeintä ei ole siisti ja teknisesti oikeanlainen lopputulos, vaan se mitä ihmisessä tapahtuu tekemisen aikana. Liian moni muistelee kouluaikaisen käsityönopettajan kritiikkiä eikä uskalla aluksi kokeilla tekemistä ollenkaan. Ilmiö on havaittavissa myös osallistavan kuvataiteen puolella, mutta mielestäni erityisen voimakkaana käsityöissä. Itse olen opetellut neulomaan vasta aikuisena ja uskon vahvasti siihen, että kuka tahansa meistä pystyy tekemään villasukat oikeanlaisen tuen ja opastuksen avulla. Villasukkia tehdessä joutuu opettelemaan pitkäjänteisyyttä ja sinnikkyyttä, mutta parhaimmillaan käsityö tuottaa onnistumisen kokemuksia ja sosiaalisia merkityksiä. Nämä ovat tärkeitä asioita kaikille, mutta erityisesti syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille pienetkin onnistumisen kokemukset voivat olla todella merkittäviä ja siksi niitä tulee edistää kaikin mahdollisin keinoin. Matalan kynnyksen yhteisöllinen käsityötoiminta on yksi keinoista ja näkisin sitä mielelläni enemmänkin sosiaalialalla.

11 Lähteet

Painetut lähteet

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Haveri, M. 2016. Pehmeä taide. Lankatekniikat kuvataideilmaisussa. Helsinki: Maahenki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Lundbom, P. & Herranen, J. 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Karppinen, S. 2008. Innostamisen pedagogiikkaa käsityössä ja taiteissa. Teoksessa Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. Nuoret ja taide - ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla - kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Finn Lectura.

Kojonkoski-Rännäli, S. 1998. Ajatus käsissämme. Käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi. Turun yliopisto.

Kouhia, A. 2016. Unraveling the meanings of textile hobby crafts. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, kasvatustieteen laitos. Helsinki.

Pessi, A. & Seppänen, M. 2011. Yhteisöllisyys. Teoksessa Saari, J. (toim.) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus University Press.

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Saari, J. (toim.) 2011. Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen oppinäytetyö. Helsinki: Tammi

Vähälä, E. 2003. Luovan käsityöprosessin yhteydet psyykkiseen hyvinvointiin. Käsityön aikana koettujen itseraportoitujen emootiokokemusten ja fysiologisten vasteiden väliset yhteydet. Lisensiaatintutkimus. Kuopio: Taitemia.

Sähköiset lähteet

Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. 2015. Nuoret luukulla - Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkajulkaisu 84. Viitattu 23.10.2017. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf>

Haavisto, P. 2017. Nettikansa hullaantui Kalevala-peiton virkkaamisesta: liki 18 000 odottaa kieli pitkällä viikoittaisia ohjeita. Yle Uutiset. Viitattu 25.10.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9865947>

Me-säätiö 2017. Syrjässä 69 000 nuorta. Viitattu 12.11.2017. <http://www.mesaatio.fi/suomessa-on-syrjassa-tanaan-69-000-nuorta/>

Myrskylä, P. 2012. Hukassa - keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Elinkeinoelämän valtuuskunta. Viitattu 22.10.2017. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjailyminen.pdf>

Nuorisolaki 1285/2016 3§. Viitattu 20.3.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Nuorisotakuu. 2017. Viitattu 22.10.2017.
<http://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta>

Nuorten syrjäytyminen. 2017. THL. Viitattu 28.11.2017.
https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailyminen

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. 2017. THL. Viitattu 28.11.2017
https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailyminen/nuorten-syrjailytymisen-ehkaisy

OECD. 2016. Education at a Glance 2016: OECD Indicators. Viitattu 25.10.2017.
<http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9616041e.pdf?expires=1508923504&id=id&accname=guest&checksum=BADD3148402A55C6A79C21E247B82A82>

Pöllänen, S. 2008. Käsityö terapiana ja terapeuttisena toimintana. Viitattu 21.3.2017.
<http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pollanen.htm>

Pöllänen, S. 2012. Käsityö ja psyykinen hyvinvointi käsityön tutkimuskentässä. AMK-lehti. Viitattu 4.11.2017.
<https://uasjournal.fi/tutkimus-innovaatiot/kasityo-ja-psykinen-hyvinvointi-kasityon-tutkimuskentassa/>

Rissanen Riitta. 2006. Fenomenografia. Luku 5.1. kokonaisuudesta Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Viitattu 1.5.2017.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_1.html

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Viitattu 19.9.2017.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html

Sitra. 2017. Viitattu 24.3.2017
<https://www.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/#mista-on-kyse>

Suomen käsityön museo. 2017. Viitattu 25.3.2017.
<http://www.avoinmuseo.fi/craftmuseum/muotoilusanat/sana.php?sana=kasityo>

Talentian ammattieettinen lautakunta. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 7.11. 2017.
<http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Viljanen, K. 2016. Viitattu 20.3.2017.
<http://www.hs.fi/elama/art-2000002922787.html>

Julkaisemattomat lähteet

Kahelin, L. 2017. Kehittämispäällikön haastattelu 8.10.2017. Kohtaus ry. Helsinki.

12 Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko	38
Liite 2: Havainnointilomake	39
Liite 3: Haastattelun saatekirje	40
Liite 4: Analyysitaulukko	41

Liite 1: Haastattelurunko

Taustakysymykset

Ikä?

Kuinka paljon olet osallistunut Kohtauksen muihin tapahtumiin?

Kuinka paljon ja mitä käsitöitä olet harrastanut ennen neulekahvilaan osallistumista?

Kuinka moneen neulekahvilaan osallistuit?

Varsinaiset kysymykset

Miksi teet käsitöitä? (jos teet)

Miksi osallistuit neulekahvilaan?

Kuvaile omin sanoin neulekahvilaa ja sen tunnelmaa?

Mikä toiminnassa oli hyvää/ huonoa?

Mitä kehittäisit?

Liite 2: Havainnointilomake

Neulekahvilan päivämäärä ja kellonaika

Valmistelut ja olosuhteet

Mitä etukäteisvalmisteluja tehtiin?

Miten ympäristöä ja tunnelmaa rakennettiin ennen toiminnan alkua ja sen aikana? Mitä vaikutuksia näillä oli? (Esimerkiksi musiikki, valaistus, huonekalujen sijoittelu)

Mikä merkitys vuorokauden- ja vuodenajalla oli?

Oliko toiminnan kesto sopiva?

Onko jotain muuta huomioitavaa? (esim. sää)

Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus

Miten yhteisöllisyys rakentui toiminnan aikana? Mikä oli ohjaajan toiminnan merkitys?

Minkälaista vuorovaikutus oli?

Mitä haasteita huomattiin ja miten niistä selvittiin? Voiko haasteisiin vaikuttaa?

Yleiset havainnot/tilastointi

Osallistujamäärä?

Oliko neulekahvilalla joku teema? Teeman vaikutus?

Yleinen fiilis?

Liite 3: Haastattelun saatekirje

Tämä tutkielma tehdään Laurea AMKn sosiaalialan opinnäytetyönä ja sen toteuttaa opiskelija Meeri Holopainen. Opinnäytetyön työelämäkumppanina ja tilaajana toimii kulttuuri-, nuoriso- ja sosiaalialan yhdistys Kohtaus ry. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää nuorille aikuisille suunnattua neulekahvilatoimintaa ja saada tietoa käsityön merkityksistä ja hyvinvointivaikutuksista. Tavoitteena on saada tietoa lankakäsityön (lähinnä neulonta ja virkkaus) soveltuvuudesta välineeksi nuorten aikuisten yhteisöllisyyden edistämiseen ja selvittää kohderyhmän odotuksia, toiveita ja kokemuksia toiminnan suhteen.

Haastatteluun osallistuminen on haastateltavalle täysin vapaaehtoista ja suostumuksensa osallistumiseen voi peruuttaa missä vaiheessa tahansa ilmoittamalla haastattelijalle. Haastateltavalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen milloin vain tai kieltäytyä vastaamasta hänelle esitettyyn kysymykseen.

Opinnäytetyön aineisto kerätään haastattelemalla ja toimintaa havainnoimalla. Haastatteluun osallistuminen on kertaluontoista ja haastattelu kestää noin 45 minuuttia. Haastattelut tallennetaan ääninauhalle ja litteroidaan eli aukikirjoitetaan tekstimuotoon. Litteroidusta tekstistä poistetaan tai muutetaan mahdolliset nimet ja muut tunnistetiedot. Haastattelussa esiintulleet asiat raportoidaan opinnäytetyössä tavalla, jossa haastateltavia tai muita haastattelussa mainittuja yksittäisiä henkilöitä ei voida tunnistaa. Opinnäytetyöhön voidaan sisällyttää suoria lainauksia haastatteluista, näiden yhteydessä ei mainita mitään tunnistetietoja. Haastateltaviin viitataan opinnäytetyössä toimintaan osallistujina. Aineistoa säilytetään salasanalla suojatulla tietokoneella ja sitä käsittelee vain haastattelija. Aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Opinnäytetyö julkaistaan korkeakoulujen tietokanta Theseuksessa joulukuussa 2017.

Annan suostumukseni haastatteluun osallistumiseen ja tietojeni käsittelyyn yllä kuvatulla tavalla

Helsingissä .10.2017

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Opinnäytetyön tekijän yhteystiedot: Meeri Holopainen (tekijän puhelinnumero)
meeri.holopainen@student.laurea.fi

Liite 4: Analyysitaulukko

Pelkistetyt ilmaisut	Yläluokat	Pääloukat
erakkopersonallisuus ei pidä small talkista sisäänpäinkääntyneisyys ei kiinnosta pakon takia puhua muille ulkopuolisuuden tunne ryhmissä halu mennä nurkkaan yksin itsekriittisyys itsekriittiset ajatukset syyllisyys pikkujutuista häpeän tunne vaikeus pyytää apua ylpeys vääristynyt omakuva tunne että pitäisi pärjätä vaikeus ottaa vastaan neuvoja vaikeus antaa kontrolli muille	Osallistumista mahdollisesti rajoittavat omaan persoonaan liittyvät tekijät	1.Osallistumista rajoittavat ja tukevat tekijät
mahdollisuus esitellä mitä osaa nähyksi tuleminen monipuolinen tekeminen oma luonne innostus neuvoa ja selittää oma luovuus kyllästyminen jos liian samanlaista	Osallistumista tukevat omaan persoonaan liittyvät tekijät	
vapaaehtoisuuden periaate ei koulumaista ei koulutyypinen et kaikilla sama aihe	Neulekahvilan periaatteet	

<p>vapaat kädet tehdä mitä haluaa saa tehdä mitä haluaa ihmiset kiinnostuu katsomalla henkilökohtaisen ohjauksen mahdollisuus materiaalit saatavilla toiminta ei liian ohjattua</p>		
<p>aiemmin opitun mieleenpalauttaminen uuden taidon oppiminen uusien asioiden kokeilu uskaltaminen muiden ohjaaminen onnistuneesti onnistumisen kokemuksia taidon oppiminen ja siirtäminen eteenpäin oman identiteetin ja minäkuvan rakentuminen mukavuusalueelta poistuminen</p>	<p>Omaan itseen ja itsensä kehittämiseen liittyvät toiminnan positiiviset vaikutukset</p>	<p>2. Käsityön merkitykset ja hyvinvointivaikutukset</p>
<p>muihin käsityöstä kiinnostuneisiin tutustuminen tuli juteltua muiden kanssa vuorovaikutuksen intensiivisyys muiden osallistuminen omaan harrastukseen käsitöiden tekemisen edistäminen jakaminen vähemmän paineita keskustella syvällisempää keskustelua käsityö antaa turvaa mahdollisuus paeta tekemiseen</p>	<p>Toiminnan aikana ilmenevät käsityön sosiaaliset merkitykset</p>	

<p>tarvitsevalle antaminen hyväntekeväisyys lahjoitustyöt hyvä lahja läheisille, tunnearvo antamisen ilo antaa hyvän kiertää muiden ilahduttaminen harrastuksen tarve</p>	<p>Toiminnan ulkopuolella ilmenevät käsityön sosiaaliset merkitykset</p>	
<p>käytännöllistä tekemistä arkisuus villasukat lämmittää talvella neulominen tarpeeseen yhdistää suomalaisia enemmän hyötyä kuin pelkkä esteettinen arvo kylmällä säällä voi käyttää parsittuja sukkia tärkeää ettei sukissa ole reikiä käsinkosketeltavuus vastapainoa ajatusmaailmalle voi tuntea työn käsissä kädellä tekeminen ihminen luotu tekemään</p>	<p>Käsityön käytännölliset ja konkreettiset merkitykset</p>	
<p>käsillä tekeminen rauhoittaa rauhottavaa värikkyys uuden luominen työn suunnittelu</p>	<p>Muut merkitykset ja vaikutukset</p>	
<p>vastaanotto ja informointi ovella jokaisen tulijan toimintaan saattaminen jokaisen tulijan huomiointi ohjaaja aloittaa keskustelua</p>	<p>Ohjaajan tehtävät</p>	<p>3. Ohjaamiseen liittyvät tekijät</p>

<p>läsnäolo tukee yhteisöllisyyden rakentumista rinnakkaisleikistä yhteiseen tekemiseen motivointi ja kannustaminen toimintaan houkuttelu ja tukeminen yksilöllinen tuki taidollisesti ja sosiaalisesti selkeästi jaotellut eri tehtävät tunnelman ylläpito taidollinen tukeminen asunto- ja muiden henkilökohtaisten asioiden hoitaminen psykososiaalinen tuki</p>		
<p>ketään ei tarvitse käskää osallistumaan ei saa sanoa mitään tuomitsevaa saatavilla olo apua tarvitsevien aktiivinen huomiointi oma rauha tekemiseen ihmisiin luottaminen virheiden näyttäminen ja oikean tavan neuvominen passiivinen osallistujien odottelu tasapuolisuus ohjaajan helppo lähestyttävyyys ohjattavakeskeisyys ei-tätimäisyys rentous kärsivällisyys ystävällisyys</p>	<p>Tapa ohjata ja ohjaajan persoonallisuus</p>	

<p>rauhallinen persoona</p>		
<p>ohjaajaresurssit pienet moni tarvitsi yksilöllistä tukea tärkeää voida keskittyä yksilöön toinen kannattelee toimintaa sillä aikaa</p>	<p>Toisen ohjaajan merkitys</p>	
<p>ohjaajaresurssit oman rajallisuuden kestäminen ohjaajana osallistujien vaihteleva taitotaso useampi ohjaaja/apuohjaaja vapaaehtoiset apuohjaajat valmiita pieniä ohjeita/ideoita toiminnan esittely heti alkuun vakikävijöiden houkuttelu toimintaan (miten et vapaaehtoisuus säilyy?) toiminnan esittely ylhäällä vakikävijöille</p>	<p>Ohjaamiseen liittyvät haasteet ja mahdolliset kehittämiskohteet</p>	
<p>ulkopuolisten läsnäolo ulkopuolisten luoma levottomuus muun toiminnan samanaikaisuus osin samassa tilassa osallistujien määrä visuaalisuus, kutsuvuus tilan intiimiys huonekalujen sijoittelu piirimuodostelmaan fyysinen läheisyys</p>	<p>Ilmapiiriin vaikuttavat tekijät</p>	<p>4. Tunnelmaan ja vuorovaikutukseen liittyvät tekijät</p>

<p>tilan epämuodollisuus (vrt. sohvilla ja pöydän ääressä) tilan pienuus istumapaikan vapaa valinta ja vaihtomahdollisuus erilaisia mahdollisuuksia ottaa oma paikka fyysisen ympäristön tärkeys pöydän ääressä ahdasta hyvä päästä liikkumaan vapaasti isossa tilassa pari ihmistä neulomiseen ei tarvita pöytätilaa taustamusiikki tunnelman luojana rauhallinen musiikki hiljaisten hetkien täyttö pitää voida keskustella hämärä valaistus neuloessa tarvitsee myös täsmävaloa sopiva kesto lopettaminen kun on vielä kivaa</p>		
<p>chilli rauhallinen fiilis rauhallinen vapaaehtoinen fiilis tosi hyvä lämmin tunnelma sellainen mikä neulekahvilassa pitääkin olla tosi mukavaa oli kivaa</p>	<p>Tunnelman luonnehdinta</p>	
<p>leppoisaa rauhallista</p>	<p>Vuorovaikutuksen luonnehdinta</p>	

<p>välitöntä kahdenvälistä ohjaajan ja kävijöiden välillä keskustelevaa tuntemattomat löysi toisensa hyviä keskusteluja ohjaajien ei tarvinnut kannatella keskustelua neulesesonki myös syvempiä aiheita keskustelussa kaikki syventyi omiin juttuihin tykkään olla nurkassa ja kysyä jos on jotain sai olla myös rauhassa sai tarvittaessa neuvoja</p>		
<p>paljon keskustelua kun paikalla vain muutama iso massa joka teki yhdessä keskustelu rakentui toiminnan avulla helpompi tutustua käsityön varjolla keskustelun aloitus omasta työstä omasta käsityöstä lähtevä jakaminen ihmiset pyysi ja antoi apua toisilleen pareittain tapahtuva keskustelu</p>	<p>Vuorovaikutuksen rakentuminen</p>	